

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

Komparace českých, ruských a anglických přirovnání

Marcela Krauzová

Katedra rusistiky a lingvodidaktiky

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Lenka Havelková, Ph.D.
Studijní program: Specializace v pedagogice, anglický jazyk a
ruský jazyk se zaměřením
na vzdělávání

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Komparace českých, ruských a anglických přirovnání* vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury.

Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum: 21. 6. 2013

.....

podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování PhDr. Lence Havelkové, Ph.D., za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat svým přátelům za pomoc při získávání potřebných informací a podkladů. Rovněž děkuji své rodině za podporu při vypracování mé bakalářské práce.

.....

podpis

NÁZEV:

Komparace českých, ruských a anglických přirovnání

AUTOR:

Marcela Krauzová

KATEDRA:

Katedra rusistiky a lingvodidaktiky

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Lenka Havelková, Ph.D.

ABSTRAKT:

Tato bakalářská práce se věnuje přirovnáním v českém, ruském a anglickém jazyce. Teoretická část bakalářské práce pojednává o vlivu kultury na jazyk a dále shrnuje základní poznatky o frazeologii a pojmech frazeologismus, idiom a přirovnání. Praktická část bakalářské práce analyzuje konkrétní frazeologické jednotky v českém, ruském a anglickém jazyce, rozděluje je do kategorií z hlediska jejich významu a dle míry jejich vzájemné ekvivalence. V přehledných tabulkách předkládá význam českých, ruských a anglických přirovnání, včetně příkladu užití daného frazeologismu v ruské literatuře. V tabulkách je též symboly vyznačena plná či částečná míra ekvivalence uvedených frazeologismů či frazeologismy bez ekvivalence. Cílem této bakalářské práce je potvrdit či vyvrátit předem stanovenou hypotézu, týkající se míry vlivu příbuznosti daných jazyků na ekvivalenci zkoumaných frazeologizmů.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Frazeologie, jazyková kultura, přirovnání, ekvivalence

TITLE:

Comparison of Czech, Russian and English simile

AUTHOR:

Marcela Krauzová

DEPARTMENT:

Department of Russian studies and linguistic didactics

SUPERVISOR:

PhDr. Lenka Havelková, Ph.D.

ABSTRACT:

This bachelor thesis is dedicated to similes in Czech, Russian and English languages. The theoretical part of the thesis deals with the influence of culture on language and summarizes the basic knowledge of the phraseology and terminology associated with it (phraseological unit, idiom and simile). The practical part of the thesis analyses the specific similes in Czech, Russian and English languages, dividing them into categories on the basis of their meaning and according to the degree of their mutual equivalence. It presents the meaning of Czech, Russian and English simile, including examples of the use of phraseological units in Russian literature, organised into several tables. The tables also include symbols, which stand for full or partial degree of equivalence as well as for unequal similes. The aim of this work is to confirm or disprove a hypothesis set in advance regarding the degree of influence of closely related languages on the equivalence of idioms.

KEYWORDS:

Phraseology, language culture, simile, equivalence

Úvod.....	6
Teoretická část.....	8
1. Vztah jazyka a kultury	8
2. Frazeologie	13
2.1 Vymezení frazeologie vůči ostatním jazykovědným disciplínám	13
2.2 Vymezení základní terminologie.....	15
2.2.1 Frazeologie.....	15
2.2.2 Frazeologismus, frazém, idiom	16
2.2.3 Přirovnání	19
2.3 Vlastnosti frazeologismu.....	20
Ustálenost (устойчивость)	20
Reprodukovatelnost (воспроизводимость).....	21
Expresivnost (экспрессивность)	21
Sémantická celistvost (семантическая целостность).....	21
2.4 Rozdělení frazeologismů podle ekvivalentnosti.....	22
Úplné ekvivalenty.....	22
Částečné ekvivalenty.....	23
Relativní ekvivalenty	23
Frazeologické analogy.....	23
Bezekvivalentní frazeologismy	24
Praktická část	25
3. Analýza přirovnání	25
Tabulka 1a. Přirovnání týkající se charakterových vlastností a různých projevů chování – plně ekvivalentní ve třech jazycích	27
Tabulka 1b. Přirovnání týkající se charakterových vlastností a různých projevů chování – plně ekvivalentní ve dvou jazycích.....	29
Tabulka 1c. Přirovnání týkající se charakterových vlastností a různých projevů chování – částečně ekvivalentní ve třech jazycích.....	31
Tabulka 1d. Přirovnání týkající se charakterových vlastností a různých projevů chování – částečně ekvivalentní ve dvou jazycích	33
Tabulka 2a. Přirovnání týkající se popisu a hodnocení události - plně ekvivalentní ve třech jazycích.....	35
Tabulka 2b. Přirovnání týkající se popisu a hodnocení události - plně ekvivalentní ve dvou jazycích	37
Tabulka 2c. Přirovnání týkající se popisu a hodnocení události - částečně ekvivalentní ve třech jazycích	39
Tabulka 2d. Přirovnání týkající se popisu a hodnocení události - částečně ekvivalentní ve dvou jazycích.....	41
Tabulka 3a. Přirovnání týkající se vzhledu člověka - plně ekvivalentní ve třech jazycích	44
Tabulka 3b. Přirovnání týkající se vzhledu člověka – plně ekvivalentní ve dvou jazycích.....	46
Tabulka 3c. Přirovnání týkající se vzhledu člověka – částečně ekvivalentní ve třech jazycích	48
Tabulka 3d. Přirovnání týkající se vzhledu člověka – částečně ekvivalentní ve dvou jazycích	51
Závěr	54
Resumé.....	56
Резюме.....	58
Seznam použitých zdrojů.....	62

Úvod

Téma porovnávající česká, ruská a anglická přirovnání lze považovat za dynamicky se rozvíjející část frazeologie, která v sobě odráží kulturní kontext daného společenství. Bakalářská práce se zabývá porovnáním, jak s daným sémantickým obsahem přirovnání pracují jednotlivé jazyky a zda ve všech sledovaných jazycích existuje plnohodnotný ekvivalent k danému přirovnání.

V současné hektické době se i jazyk musí přizpůsobit pestrým událostem našeho každodenního života, a tak mu nezbyvá, než aby pružně reagoval a hledal výstižná přirovnání, která by vyjadřovala danou skutečnost natolik obecně, aby ji každý dovedl pochopit a zároveň tato přirovnání svým způsobem zpestřila a emocionálně dobarvila náš mluvený projev. Nejpružněji pochopitelně reaguje jazyk hovorový, kde se často v maximálním měřítku projeví fantazie a smysl pro důvtip nositelů daného jazyka. Není pak výjimkou, že postupem času dojde k zakotvení daného přirovnání do systému slovní zásoby spisovného jazyka. Stejně tak, jak nová přirovnání do jazyka přicházejí, ta stará, méně oblíbená ve flexibilním hovorovém jazyce postupně přestanou být užívána a stávají se výrazy archaickými a nakonec z jazyka úplně vymizí.

Přirovnání jsou v jazyce užívána jako pomocný vyjadřovací element. Dle úrovně užívaných přirovnání lze do jisté míry posuzovat vyjadřovací vyspělost mluvčího. Neméně silné je přirovnání jako explicitní důkaz obrazotvornosti tvůrců jazyka. Velkou neznámou ovšem zůstává otázka hranice mezi tím, dá-li se na základě užívaných přirovnání určit tvůrčí úroveň jedince či jazyka jako takového, a tím zdali jsou v jazyce přirovnání užívána pouze jako stereotypní formy popisu či vyjádření. Elementární funkcí přirovnání však nadále zůstává snaha poukázat na určité společné rysy dvou zdánlivě odlišných osob, činností, předmětů či jevů.

Hlavním cílem této práce tedy je porovnat česká, ruská a anglická přirovnání z formálního i sémantického pohledu. Dílčím cílem práce je v teoretické rovině představit základní poznatky jak o vlivu kultury na užívané jazykové jednotky, tak o frazeologii s důrazem na přirovnání, jeho původ, funkci a význam, dále definovat postavení frazeologie mezi ostatními lingvistickými vědami a také porovnat přístupy

k frazeologii v jednotlivých jazycích. Důležitým prvkem bude také srovnání přístupu ke frazeologii mezi jednotlivými jazyky.

V praktické části pak bude cílem nashromáždit za pomoci českých, ruských a anglických frazeologických slovníků dostatečně rozsáhlý materiál k tomu, aby na jeho základě byla možná analýza přirovnání napříč těmito jazyky. V první řadě se budeme snažit nalézt významově vhodné ekvivalenty pro vybraná ruská přirovnání. Dílčím cílem je rovněž vyhodnotit, jakou roli pro tvorbu přirovnání v daných jazycích hraje jejich genealogická příbuznost, tedy že český a ruský jazyk patří do slovanské skupiny jazyků, zatímco anglický jazyk řadíme do germánské skupiny jazyků. Bude nás tedy zajímat, zda jsou si česká a ruská přirovnání obecně bližší, právě díky jazykové podobnosti a využívají stejných, či podobných subjektů za účelem přirovnání, anebo projeví-li se při tvorbě přirovnání jiné zákonitosti.

Jak vyplývá z výše uvedeného, základní metodikou zpracování bude sběr dat z dostupné literatury. Hlavními zdroji pro tuto práci budou především frazeologické slovníky a další odborné publikace, zabývající se problematikou frazeologie. Materiál z nich získaný bude následně klasifikován a dojde k porovnání jazykových variant plně i částečně ekvivalentních překladů jednotlivých přirovnání.

Lze předpokládat, že ne vždy se nám podaří najít plně ekvivalentní přirovnání ve všech třech jazycích, především na poli konvenční frazeologie, která nejvíce podléhá kulturním tradicím a zvykům dané země. Česká republika, Rusko a Velká Británie jsou velmi odlišné země, které prošly různým historickým i kulturním vývojem, což se nepopíratelně podepsalo nejen na tradicích těchto zemí, ale také na mentalitě obyvatel a jejich způsobu vyjadřování. Vedle historických vlivů nelze opomíjet neméně důležité prvky, které spoluutvářejí národní identitu, jako jsou sociální situace v zemi, státní zřízení či klimatické podmínky a od nich se odvíjející fauna a flora. Základní hypotézy jsou tedy následující:

- Pro plnou ekvivalenci přirovnání je rozhodujícím faktorem příbuznost jazyků - česká přirovnání mají v ruském jazyce častěji plně ekvivalentní formy, nežli v anglickém jazyce.
- Pro částečnou ekvivalenci přirovnání je rozhodujícím faktorem příbuznost jazyků - česká přirovnání nabývají častěji částečných ekvivalentů v ruském jazyce, nežli v anglickém jazyce.

Teoretická část

1. Vztah jazyka a kultury

V dnešním silně globalizovaném světě dochází velmi často k přejímání slov z cizích jazyků. Jedná se především o slova anglického, ale také německého a francouzského původu. I přes tento fakt ovšem zůstává pravdou, že jazykově a kulturně odlišná společenstva si pro své typické rysy a situace raději volí svá vlastní pojmenování. Vliv tradic, zvyků a kultury jako takové na všechny aspekty jazyka je nepopiratelný, neboť každý jev, který ve společnosti existuje, si nutně žádá své pojmenování. Každý jazyk prošel a neustále prochází složitým vývojem. Tento vývoj je po celou dobu ovlivněn mnoha faktory. Jedním z nejvýznamnějších faktorů je právě kultura dané země, nebo spíše společnosti, která jazyk užívá.

Stěpanova (2004, s. 13) upozorňuje na to, že „důležitost zkoumání frazeologie z hlediska odhalení specifičnosti každého jazyka a kultury každého národa je dávno uznána jak jazykovědci, tak etnografy a jinými badateli.“

Není tedy nijak zvláštní, že do hloubky se této problematice věnuje hned několik vědních disciplín, a to jak lingvistických, tak etnologických a sociologických. Mezi jinými to jsou například psycholingvistika a sociolingvistika. Průcha (2010, s. 19) k tomuto tématu uvádí, že výše uvedené vědy se již od 60. let 20. století zabývají tím, nakolik právě kultura daného etnika či celého národa ovlivňuje průběh a obsah řečové komunikace.

Vedle psycholingvistiky a sociolingvistiky se komunikaci, která je přímým projevem nositelů jazyka, věnuje také etnopsycholingvistika. „Tato interdisciplinární oblast vědy byla v 2. polovině minulého století intenzivně rozvíjena ruskými a dalšími vědci v bývalém Sovětském svazu (Sorokin, 1988). Rozvoj etnopsycholingvistiky vyplýval z toho, že tento stát byl multietnickým a multikulturním společenstvím, v němž interkulturní komunikace probíhala dennodenně v nesčetných kontaktech příslušníků stovek etnik.“ (Průcha, 2010, s. 20)

Jazykovou růzností, vznikající vlivem odlišné kultury, ve které jedinec vyrůstá a dospívá, se zabývá metoda verbálních asociací, která spadá do oblasti experimentální psychologie. „Její podstatou je to, že pokusná osoba vyjadřuje myšlenky, představy či slova k určitým podnětům, které jsou jí předkládány.“

Experiment prokázal, že nositelům stejného jazyka podněty asociují stejné, či významově velmi blízké výrazy. Další posun přinesl experiment ruské etnopsycholingvistky Rogožnikové, která srovnávala verbální asociace u dětí. Podnětovým slovem bylo slovní spojení „hudební nástroj“ a odpovědi žáků 1. - 3. ročníku základní školy jsou pro ukázkou uvedeny v tabulce č. 1. V tabulce je jasně vidět, že asociace anglicky mluvících a rusky mluvících dětí byla naprosto odlišná. Dále lze z tabulky vyvodit, že tyto asociace jsou ovlivněny právě folklorem Ruska a Anglie. Tradiční lidové písně těchto zemí jsou nejčastěji spojovány právě s uváděnými nástroji. (Průcha, 2010, s. 22)

Tabulka 1. Nejčastější asociace ruských a anglických dětí

Ruské děti	Anglické děti
Пианино (piano)	Banjo (benžo)
Рояль (klavír)	Bell (zvonek)
Скрипка (housle)	Drum (buben)
Гармошка (foukací/tahací harmonika)	Guitar (kytara)
Баян (tahací harmonika)	Flute (flétna)

Součástí experimentu byla pochopitelně mnohem rozsáhlejší sada podnětových slov (např. barvy, pokrm, květiny). „Vždy se ukázalo, že mluvčí určitého jazyka reagují odlišně, specificky na podnětová slova ve srovnání se slovními reakcemi mluvčích jiných jazyků.“ (Průcha, 2010, s. 21-22)

Tyto odlišnosti se přirozeně netýkají pouze dětí, ale všech nositelů jazyka. Výsledky výše uvedeného experimentu však upozorňují na skutečnost, že verbální asociace se vyvíjí již v poměrně nízkém věku. Pokud dotazované osoby mají stejný mateřský jazyk, pak lze očekávat stejné, nebo velmi podobné jazykové asociace. Pokud jsou lidé nositeli různých jazyků, a tedy vyrůstají, či vyrostli pod vlivem zcela odlišných kultur, pak jim podnětové slovo s nejvyšší pravděpodobností vyvolá asociace odlišné. Právě verbální asociace, determinovaná kulturním prostředím jedince, má tedy přímý vliv na sémantický obsah nově vznikajících pojmenování.

Stěpanova také spatřuje mezi kulturním prostředím jedince a jím užívaným jazykem přímou spojitost, tvrdí, že v jazyce je „frazologická zásoba jeho nejosobitějším projevem, neboť frazémy kumulují v jejich sémantice údaje

o národních reáliích, obřadech, zvycích, attributech každodenního života, přírodě atd.“ (Stěpanova 2004, s. 13)

Vlivy kultury na nejen mluvený projev se zabývá také interkulturní komunikace. Již název této disciplíny napovídá, že kultura je pro ni termínem stěžejním. Berry et al. (2002, s. 229) předkládají následující pojetí kultury: „V interkulturní psychologii jsou kultury chápány jako produkty minulého chování lidí. Tudíž lidé jsou na jedné straně spoluvůrci kultury své společnosti a na druhé straně jsou zároveň touto kulturou řízeni ve svém chování.“

Z této Berryho definice také vyplývá přímý vliv kultury na jazyk díky tomu, že lidé si ve své dlouhé historii tvoří určité hodnoty, které přetrvávají napříč generacemi. Díky jejich existenci, pak dochází k formování mladších členů společnosti. Zjednodušeně lze říci, že lidé si tvoří obecná pravidla a zvyky, které se stanou součástí kultury daného společenství, a právě tyto následně ovlivňují kulturu, a tedy i jazyk potomků. Vývoj sice přináší určité změny, ale základní normy obvykle zůstávají stejné - v tom tkví stálá platnost různých frazeologických spojení, jakými jsou například lidová pořekadla či pranostiky.

Také významný český lingvista František Čermák se k frazeologii staví jako k interdisciplinární vědě. Podobně jako výše uvedení ruští autoři uvádí, že: „Idiomatika a frazeologie není ovšem, vzhledem ke své zvláštní povaze, disciplínou, která by neměla vztah i k dalším vědám, zvl. společenským. Jako svérázný soubor pojmenovávacích jednotek zachycuje a mapuje, často s nepřekonatelnou výstižností, mnohé společenské jevy, vztahy, ale také události, zkušenosti a normy, kam sice odborná terminologie nedosahuje, které však přesto svou obecnou platností a závazností jazykové vyjádření potřebují.“ (Čermák, 1982, s. 15)

Stěpanova (2004, s. 13) i Čermák (1982, s. 16) se shodují v tom, že právě přísloví a lidová rčení velmi často přirozeně vystihují životní zkušenosti lidu, národní kulturu (včetně nejrůznějších řemesel, tradic a pověr), a také sféru náboženství.

Чжэн Тао а Чжао Юнхуа hovoří o pojmu **Языковая картина мира (ЯКМ)**: „ЯКМ – сознательное представление человека о мире, что формируется не только языком, сколько повседневным опытом. Она позволяет установить какие-то свойства предметов, а их отношения находят отражение в языке, т.е. тем самым выявляется своеобразие мировидения, национально культурная

специфика языка, его связь с материальной и духовной жизнью народа ... ЯКМ – основной объект и предмет изучения лингвокультурологии. Она включает слова, словоизменительные и словообразовательные формативы и синтаксические конструкции. Все эти компоненты и правила их композиции представляются разными в каждом языке, обуславливая вариации ЯКМ.“ (Чжэн Тао, Чжао Юнхуа, 2002, s. 104)

Na tomto místě je vhodné přiblížit novou lingvistickou disciplínu, lingvokulturologii a předmět jejího zkoumání. Телия (1996, s. 222) o ní píše: „Лингвокультурология ориентирована на человеческий, а точнее – на культурный фактор в языке и на языковой фактор в человеке. А значит, что лингвокультурология – достояние собственно антропологической парадигмы науки о человеке, центром притяжения которой является феномен культуры.“ Z tohoto je zjevné, že vztahy jazyka a kultury se stávají předmětem vědeckého bádání, neboť jejich chápání je velmi podstatné nejen pro výběr správných jazykových prostředků při komunikaci v různých řečových situacích, ale i pro chápání skrytých, kulturně podmíněných významů výpovědí a tedy následně rovněž pro schopnost adekvátně reagovat na dané výpovědi.

Průcha (2010, s. 23) uvádí, že „pokud spolu komunikují příslušníci odlišných kultur, nemohou nikdy dosáhnout absolutního porozumění, neboť vnímají a chápou věci okolního světa skrze své jazyky, a tedy více či méně odlišně“.

Podobně se k tomuto vyjádřil také profesor Jurij J. Prochorov. Během své přednášky na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy na téma "Русский язык в современном поликультурном мире" upozornil na odlišné pojetí významu slov napříč jazyky. Jako názornou ukázkou zvolil běžná slova: *холодно, пробка, недалеко*. U každého z těchto pojmů pak poukázal na to, jak jej mohou v kontextu svého jazyka vnímat občané žijící v Rusku a jak lidé žijící v jiné evropské zemi. Nejvýstižnější je patrně příklad s dopravní zácpou. Zatímco v Čechách bychom byli více než zaskočení, pokud by délka kolony dosáhla více než 80 kilometrů, a i tehdy si běžný Rus s klidem řekne: „Ну, пробка.“. Naprosto odlišný pohled pak bude mít například člověk islandské národnosti. Vzhledem k nízkému počtu automobilů na Islandu, budou Islandčané za kolonu považovat i řadu třeba 10 vozů. Avšak Rus to tak nebude vnímat, ani kdyby za sebou stály všechny vozy, které se na Islandu nacházejí. Různé přístupy k sémantice stejných výrazů nemusejí být nutně spojeny

s jinými jazyky. Jak Prochorov upozorňuje na svém dalším příkladu, slovo „zima“ může mít jiný sémantický obsah pro obyvatele Moskvy a pro člověka žijícího na Sibiři. To je dáno velikou rozlohou země a odlišnými přírodními podmínkami. V obou příkladech se přímo projevuje, nakolik silný je vliv místního prostředí na odlišné vnímání zdánlivě ekvivalentních pojmů. (Prochorov, 29. 11. 2012)

Телия vztah kultury a jazyka shrnuje následujícími slovy: „Фразеологический состав языка – это зеркало, в котором лингвокультурная общность идентифицирует свое национальное самосознание.“ (Телия, 1996, s. 9)

2. Frazeologie

2.1 Vymezení frazeologie vůči ostatním jazykovědným disciplínám

„Frazeologie jako samostatná disciplína, (...), se začala prudce rozvíjet až ve druhé polovině 20. století. Nový impuls studiu frazeologie ruského a jiných evropských jazyků daly práce ruského filologa V. V. Vinogradova.“ (Stěpanova, 2004, s. 7)

Právě Viktor Vladimirovič Vinogradov je považován za vědce, který položil základy frazeologie ruského jazyka, neboť svými pracemi odstartoval dlouhou etapu zvýšeného zájmu o tuto lingvistickou problematiku, a to nejen mezi ruskými jazykovědci.

Mlacek (1984, s. 11-14) nám předkládá dva krajní protipóly přístupu k frazeologii, které se v její historii objevují. První z nich vůbec nepovažuje frazeologii za jazykovědnou disciplínu. Oproti tomu se objevují jiné, mladší koncepce, které již vnímají frazeologii nejen jako samostatnou jazykovou disciplínu, ale i jako osobitou jazykovou rovinu. Tento pohled byl typický pro sovětské lingvisty, především V. V. Vinogradova, který přímo navazoval na tvorbu Ch. Ballyho, a také A. V. Kunina. Důvodem, proč lze frazeologii považovat za samostatnou jazykovědnou disciplínu, je to, že má jasně vyčleněný předmět zájmu a zároveň hledá vlastní výzkumné metody. Opačný názor na postavení frazeologie zastává jiný sovětský lingvista L. I. Rojzenzon a dokonce předkládá důležitá fakta ve prospěch svého tvrzení. V první řadě uvádí, že frazeologie jako taková není nutnou složkou jazyka, a že teoreticky jazyky bez frazeologie mohou existovat. Avšak nejsou schopny existovat bez jiných jejich základních složek.

Někde mezi těmito krajními pohledy se pak nachází názory takové, které považují frazeologii za složku jiných jazykových oblastí, například stylistiky, větné skladby, anebo více či méně samostatnou oblast lexikologie. (Mlacek, 1984, s. 14)

Názor Čermáka (1982, s. 13), který uvádí, že vývoj v oblasti teorie vedoucí k dnešní podobě idiomatiky a frazeologie byl dlouhý a složitý, tedy v mnohém zrcadlí to, co zmiňuje Mlacek. Pravděpodobně i z důvodu této složitosti, je mnohdy nesprávně za zakladatele frazeologie považován Ch. Bally. Čermák vysvětluje, že Bally se pouze pokusil vytvořit jakýsi přehled idiomatiky a frazeologie, který byl

založen na dřívější práci jiných lingvistů, přičemž vedle Ch. Ballyho se o takovýto přehled snažili i další autoři.

Přesto je zřejmé, že přínos Ch. Ballyho pro ruské jazykovědce je ohromný a často tvoří základy pro jejich vlastní výzkumnou činnost.

Mezi první české publikace, ve kterých se jejich autoři pokusili o osamostatnění idiomatiky a frazeologie, řadíme díla J. Šacha *Česká frazeologie* (1962) a F. Šebka *Česká frazeologie* (1964). Bohužel, jednalo se o díla, která „však měla s podstatou idiomatiky a frazeologie jen málo společného, a v nichž se pozornost soustřeďovala spíše na otázky správného užití slov. První sbírku v dnešním smyslu představují teprve *Česká pořekadla* od F. L. Čelakovského, zastiňovaná však susedstvím monumentální sbírky přísloví (*Mudrosloví národu slovanského ve přísloví. Připojena jest sbírka prostonárodních českých pořekadel, 1852*) ... Od té doby jedinou závažnou a dosud užívanou příručku obsahující mj. I sbírku přirovnání sestavil až J. Zaorálek (*Lidová rčení, 1947*).“ (Čermák, Hronek a kol., 1983, s. 463)

„Stejně jako kolísal rozsah idiomatiky a frazeologie, kolísal v prvních pokusech o její vymezení i její obsah. Úsilí se tu soustřeďovalo zvláště na nalezení souboru principů a kritérií, kterými by se oblast idiomatiky a frazeologie jednoznačně vymezila.“ (Filipec, Čermák, 1985, s. 168)

Kunin (1996, s. 6) upozorňuje čtenáře na to, že v anglické, ani americké lingvistice zatím nevyšlo dostatečné množství prací, které by se do hloubky věnovaly teorii frazeologie, stejně jako angličtí lingvisté neuvažují o frazeologii jako o lingvistické disciplíně. Tím se pro nás také vysvětluje to, že v anglickém jazyce neexistuje jednoznačný název pro tuto vědu.

Předložené nám tedy ukazuje, že současné postavení frazeologie je výsledkem dlouhého bádání několika generací lingvistů. Přestože Čermák částečně zpochybňuje přínos švýcarského lingvisty Ballyho, ruští lingvisté jeho práci přijali a dále rozvinuli do současné podoby, která frazeologii vnímá jako samostatnou disciplínu. Obdobně uvažuje na frazeologii i česká lingvistika, avšak pro ni byl stěžejním text Čelakovského a později Zaorálka.

Anglická lingvistika se svým pohledem na frazeologii zcela liší od uvedených dvou, neboť jí nepřikládá význam samostatné jazykové disciplíny.

2.2 Vymezení základní terminologie

Následující kapitola by měla posloužit k určení a charakteristice stěžejních pojmů týkajících se oblasti frazeologie. Tyto termíny by pak měly usnadnit pochopení problematiky frazeologie.

2.2.1 Frazeologie

Začněme s vyložением pojmu, které uvádějí čeští lingvisté. Filipec a Čermák (1985, s. 166) nahlíží na frazeologii jako na „samostatnou jazykovou disciplínu zabývající se studiem, případně i popisem (...) svérázných jazykových jednotek různého typu a více úrovní, které dlouho vzdorovaly souvislému popisu“.

Kolektiv autorů Slovníku české frazeologie a idiomatiky (Čermák, Hronek a kol., 1983, s. 10) ve své publikaci přijali následující definici: „Věcně se zde za idiomatický a frazeologický výraz považuje ustálená a minimálně dvouslovná kombinace libovolného slovního druhu s jiným (případně kombinace stejných slovních druhů), která je příznačná tím, že (aspoň) jeden její člen je schopen se v daném významu a funkci spojovat s jinými slovy v textu jen krajně omezeně, popř. vůbec ne; je tedy v tomto významu či funkci omezený pouze na tuto kombinaci.“

Česká a slovenská jazykověda se dlouhá léta vyvíjely vedle sebe, a proto je na místě uvést i pohled slovenského lingvisty Jozefa Mlaceka. Mlacek (1984, s. 9) pojem **frazeologie** uplatňuje v následujících třech významech:

- souhrn, množina všech frazeologických jednotek
- nauka o frazeologických jednotkách, specifická část jazykovědy, jazykovědná disciplína
- způsob vyjadřování jistého, zejména známějšího jednotlivce (Bernoláková frazeológia, Štúrova frazeológia, Matušková frazeológia atd.), anebo způsob vyjadřování v jistém vědním, resp. pracovním odvětví (ekonomická frazeologie, žurnalistická frazeologie, stavební frazeologie apod.)

Podobný je i pohled jazykovědců zabývajících se anglickou frazeologií, přestože anglická lingvistika nepovažuje vědu zabývající právě víceslovnými výrazy (multi-word expressions) za samostatnou vědní disciplínu. (Kvetko, 2009, s. 14)

Kunin (1996, s. 6) uvádí, že pod anglickým pojmem *phraseology* (který byl odvozen od termínu *phraseologie* Ch. Ballyho) jsou v anglické a americké lingvistice

vnímány taktéž tři jazykové skutečnosti. Podobně jako u Mlacka jsou jimi:

- „выбор слов, форма выражения, формулировка
- язык, слог, стиль
- выражения, словосочетания“

Mlacek (1984, s. 9) však zároveň ve své publikaci zmiňuje, že třetí význam pojmu frazeologie je na ústupu, protože neoznačuje ohraničenou jazykovou sféru.

Tento Mlackův argument se reálně projevuje v definici Stěpanové, která třetí význam pojmu vůbec neuvádí a píše: „Termín *frazeologie* označuje jak část jazykovědy, která studuje frazémy, tak souhrn samotných frazémů neboli frazeologických jednotek. Neterminologicky se slova *frazeologie* používá též k označení specifického způsobu vyjadřování určitého jedince nebo výrazových prostředků konkrétních oborů (politologická frazeologie apod.).“ (Stěpanová, 2004, s. 7)

Stejně tak podle Molotkova (1977, 6) je pojem frazeologie v současné ruské jazykovědě užíván ve dvou významech, ve kterých se shoduje se Stěpanovou:

- „как научная дисциплина, изучающая фразеологизмы, или фразеологические единицы языка,
- как сам состав, или совокупность, таких единиц в языке“.

Mokienko a Stěpanová (2008, s. 24) předkládají definici: „Фразеология – это система устойчивых, воспроизводимых, экспрессивных словосочетаний, обладающих, как правило, целостным значением, которая включает в себя фразеологические соращения и единства (по терминологии В. Виноградова).“

Z uvedených definic frazeologie vyplývá nepříliš jednotný pohled lingvistů na tuto pestrou oblast jazykovědy. Někteří odborníci na lingvistiku v pojmu spatřují dvojici, jiní dokonce trojici možných významů tohoto pojmu. Avšak souhrnně je možno říci, že pod pojmem frazeologie se rozumí jak lingvistická disciplína, tak i soubor jednotlivých frazémů.

2.2.2 Frazeologismus, frazém, idiom

Výraz **frazeologismus** může být nejen v české lingvistice často nahrazován pojmy **kolokace**, **frazeologická jednotka**, **frazeologický obrat**, **frazém** či **idiom**.

Filipec a Čermák (1985, s. 183) však upozorňují na důležitou skutečnost, že pojmy frazém a idiom nejsou navzájem plně ekvivalentními. Konkrétně uvádějí: „Jednotkou všech úrovní idiomatiky a frazeologie je z hlediska (především) formálního **frazém**, z hlediska (především) obsahově-sémantického **idiom**; souběžnost a zaměnitelnost obou termínů (při záměně pohledu), chápaných jako dvě stránky téže jednotky, není úplná.“

Autoři *Česko-anglického slovníku idiomů* pak vidí *idiomy*, jako „ustálená spojení běžných slov, které jako celek dává odlišný, specifický význam, jemuž se nedá porozumět prostým překladem jednotlivých slov v idiomu obsažených.“ (Kroulík, Kroulíková, 1993, s. 7)

Vedle těchto pojmů lingvisté často užívají i dalších termínů, např. frazeologismus, frazeologická, či idiomatická jednotka, kolokace atd.

Čermák uvádí i historický vývoj pojmů u nás. Termíny, pod kterými lze najít dnešní frazeologismy začínají u Čelakovského *pořekadel*, která byla později nazvána *rčeními* a dnes je označujeme jako *frazém* a *idiom*. (Čermák, Hronek a kol., 1983, s. 463)

„Frazeologické a idiomatické výrazy - frazémy a idiomy - se vedle své formy liší i svou funkcí (jsou buď součástí věty, větou nebo kombinací vět apod.).“ (Čermák, Hronek a kol., 1983, s. 10)

„Frazém a idiom je nemodelové a ustálené syntagma prvků, z nichž (aspoň) jeden je z hlediska druhého členem extrémně omezeného a zavřeného paradigmatu (formálně a většinou i sémanticky).“ (Filipec, Čermák, 1985, s. 177)

Anglický pojem *idiom* je dle slovníku Encarta „ustálený výraz postrádající doslovný význam; ustálené, charakteristické a často svérázné slovní spojení, jehož význam nemůže být odvozen z kombinace významů jeho jednotlivých slov“ (Soukhanov, 1999, s. 895, překlad autorky)

Za *frazém* (*phrase*) je v anglické lingvistice považováno „ustálené spojení slov, která společným užitím nabývají idiomatického významu“ (Soukhanov, 1999, s. 1358, překlad autorky)

Základní jednotkou pro ruskou frazeologii je *фразеологическая единица*. „Под фразеологической единицей будет пониматься относительно устойчивое,

воспроизводимое, экспрессивное сочетание слов, обладающее, как правило, целостным значением.“ (Mokienko, Stěpanova, 2008, s. 12)

Vedle pojmu *фразеологическая единица*, ruský jazyk, obdobně jako český a anglický jazyk užívá ještě další termíny: фразеологическое выражение, фразеологический оборот речи, устойчивое сочетание слов, устойчивая фраза, идиоматическое словосочетание, фразеологизм, идиома, идиоматизм, фразема. (Молотков, 1977, s.10)

Obecně lze tedy ze zmíněných definic vypožorovat, že ani jeden z uvedených jazyků neužívá jednotné pojmenování pro daná slovní spojení. Naopak se ve všech třech jazycích prokazuje určitá nuance mezi jednotlivými variantami pojmenování a jejich významem. Dále se autoři napříč zkoumanými jazyky shodují, že podstata frazeologismu tkví v tom, že slova tvořící znění frazeologismu mohou mít sama o sobě naprosto odlišný význam, než v případě jejich vzájemného spojení. Doslovný překlad jednotlivých částí frazeologismu nepřenáší význam původního frazeologismu, a proto se stává pro studenty významnou překážkou v porozumění.

2.2.3 Přirovnání

Čermák (Čermák, Hronek a kol., 1983, s. 465) uvádí, že *přirovnání* (jinak také *komparace*) tvoří v mnoha ohledech zvláštní třídu idiomatiky a frazeologie.

Přirovnání je tedy specifickým frazeologickým útvarem, který si klade za cíl vyjádření podobnosti mezi jeho komponenty. Právě podobnost je tedy základním sémantickým vztahem, který je přirovnáním realizován.

Mlacek (1984, s. 135) hovoří o *ustálených přirovnáních*, která řadí společně se *souslovími* do skupiny neparemiologických¹ ustálených výrazů.

Díky tomu jsou přirovnání platnou částí frazeologie, která navíc zdárně reflektuje společností s jejími rysy. Přirovnání mohou být jak trvalého charakteru, či pouze jednorázová, kdy mluvčí upozorňuje na podobnost aktuální situace.

Za definici dostatečně vymežující *přirovnání* lze použít tuto, ve které se uvádí, že se jedná o: „ustálené a idiomatičké pojmenování sloužící k označení a hodnocení (především) podobnostního vztahu mezi jménem (substantivem), určeným v konkrétním kontextu, a předem daným modelem.“ (Čermák, Hronek a kol., 1983, s. 466)

Čermák o přirovnáních hovoří jako o výrazech, které „tvoří v mnoha ohledech zvláštní třídu idiomatiky a frazeologie“, a které „představují ustálené systémové prostředky jazyka územ normalizované jako celek“. (Čermák, Hronek a kol., 1983, s. 465)

„Сравнение (...), как термин поэтики обозначает сопоставление изображаемого предмета, или явления, с другим предметом по общему им обоим признаку, т. н. tertium comparationis, т. е. третьему элементу сравнения. Сравнение часто рассматривается как особая синтаксическая форма выражения метафоры, когда последняя соединяется с выражаемым ею предметом посредством грамматической связки «как», «будто», «словно», «точно» и т. п., при чем в русском языке эти союзы могут быть опущены, а подлежащее сравнение выражено творительным падежом.“ (Петровский, 1925, s. 860-862)

¹ Paremiologie „je to souhrn všech malých folklorních útvarů, stejně jako část folkloristiky, která tyto malé folklorní útvary zkoumá.“ (Mlacek, 1984, s. 125, překlad autorky)

² Anglická verze se liší tím, že nepoužívá sloveso *chovat se* = *вечту*, ale *be scared* = *být vystrašen*.

V anglické lingvistice je pohled následující: „*Similies* (comparative idioms) are expressions describing one thing by comparing it to another, using words *as* and *like*. Supposed qualities/ characteristics of animals and things are applied to people.“ což v překladu (překlad autorky) do jazyka českého znamená: „Přirovnání (srovnávací idiomy) jsou výrazy, které popisují jeden předmět tím, že jej srovnávají s jiným předmětem k čemuž využívají slova jako (*as* a *like*). Předpokládané vlastnosti zvířat a věcí jsou pak vztaženy na člověka.“ (Kvetko, 2009, s. 21) Čermák (1983, s. 476) navazuje na Kvetka a potvrzuje, že díky vlivu antropocentrismu se 80 % procent všech přirovnání týká různých aspektů člověka. Přirovnání tedy mohou hodnotit fyzickou, psychickou či společenskou stránku osoby.

Formální skladba přirovnání (Čermák, 1983, s. 466-467)

Zjednodušeně je skladba přirovnání následující:

- Komparandum = levá strana přirovnání, která obvykle obsahuje sloveso (pít jako duha) či přídavné jméno (vysoký jako jedle).
- Komparátor = nejčastěji slova jak a jako. Přičemž platí, že „komparátor je jediným formálním znakem celého systému přirovnání.“ (Čermák, 1983, s. 479)
- Komparantum = prvek přirovnání za komparátorem, nejčastěji je realizován podstatným jménem (tvrdý jako kámen) či substantivizovaným adjektivem (hrát jako ponocný).

2.3 Vlastnosti frazeologismu

Mokienko a Stěpanová (2008, s. 13) uvádějí čtyři základní vlastnosti frazeologismu. Mezi tuto čtveřici řadí:

- „устойчивость,
- воспроизводимость,
- экспрессивность,
- семантическая целостность“

Nyní si jednotlivé vlastnosti přiblížíme:

Ustálenost (устойчивость)

Dle autorů se jedná o nezbytnou vlastnost frazeologismu, neboť právě ona jej činí „konzervativním“ jak v čase, tak v prostoru. Lze ji chápat jako „жесткую, раз и

навсегда данную ригидность конструкции и лексического состава фразеологизма“. Díky této stálosti se kdysi vzniklá slovní spojení nyní objevují formě, která se minimálně liší od té původní. (Mokienko, Stěpanova, 2008, s. 13)

Reprodukovatelnost (воспроизводимость)

V tomto bodě se Mokienko a Stěpanová shodují s Mlackem (1984, s. 35), který píše, že touto vlastností je myšleno to, že frazeologická jednotka nevzniká v momentě promluvy, ale je předem daná a v řeči dochází pouze k její reprodukci.

Čermák (1982, s. 16) také upozorňuje na dva faktory, které se mnohdy nevyhnutelně pojí s užitím metafor a frazeologismů. Prvním jevem je určitá míra vágnosti, která může tvořit danou situaci méně transparentní. Z jiného pohledu však frazeologické výrazy napomáhají snadnému vyjádření, a to i jinak složitých jevů, a ve výsledku tak napomáhají ekonomii jazyka.

Expresivnost (экспрессивность)

K této charakteristice Mokienko a Stěpanova (2008, s. 17) píší, že se jedná o schopnost hodnocení a i jejího následného stupňování: „Это способность оценивать соответствующие субъекты, объекты и явления и градуировать такую оценку. В число признаков экспрессивности обычно включают интенсивность смыслового содержания, градацию степеней проявления признака, выраженного фразеологизмом и др. (Вакуров 1983, s. 24).“

Sémantická celistvost (семантическая целостность)

Tato charakteristika poukazuje na to, že význam frazeologismu nemůže být odvozen z jeho jednotlivých částí, s čímž už jsme se setkali ve většině definic popisujících frazém či idiom. K sémantické celistvosti frazeologismu se váže to, že „charakteristickým znakem idiomu je, že se slova v něm nedají nahradit žádným jiným synonymem ani se nesmí změnit slovosled. Každý takový zásah idiom zničí (Kroulík, Kroulíková, 1993, s. 7).“

2.4 Rozdělení frazeologismů podle ekvivalentnosti

Frazeologismy jsou lingvisty klasifikovány podle různých kritérií. Mlacek (1984, s. 68-69) uvádí tyto klasifikace frazeologismů:

- sémantická klasifikace,
- konstrukční klasifikace,
- funkční klasifikace,
- rozdělení frazeologismů podle původu,
- slovnědruhovú klasifikace,
- rozdělení frazeologismů podle vztahu ke spisovnému jazyku,
- rozdělení frazeologismů podle báze jejich vzniku,
- rozdělení frazeologismů podle vztahu mezi jejich ustáleností a variantností,
- stylistická klasifikace,
- komplexní anebo kombinovaná klasifikace frazémů.

Vzhledem k charakteru bakalářské práce, která si klade za cíl porovnání jazykových variant přirovnání, pro nás bude stěžejním porovnání podle ekvivalentnosti, proto si jej zde přiblížíme. V praktické části budeme vycházet z dělení ekvivalentů, které uvádějí Mokienko a Stěpanová (2008, s. 37).

- Úplné ekvivalenty ~ полные эквиваленты
- Částečné ekvivalenty ~ частичные эквиваленты
- Relativní ekvivalenty ~ относительные эквиваленты
- Frazeologické analogy ~ фразеологические аналоги
- Bezekvivalentní frazeologismy ~ безэквивалентные фразеологизмы

Úplné ekvivalenty

Úplné ekvivalenty popisují Mokienko a Stěpanová (2008, s. 37) jako frazeologické jednotky užívané ve dvou i více jazycích, které se plně shodují svou strukturou, obrazností i přeneseným významem. Zároveň se tyto jednotky v daných jazycích shodují i ve funkčně-stylistickém vlivu.

Jsou to tedy přirovnání, která jsou si ze všech hledisek (formální, sémantické, citové zabarvení, atd.) srovnatelná.

Jsou to obraty typu: *být jako studená sprcha – подействовать как холодный душ – it hit him like a cold shower.*

Částečné ekvivalenty

Částečnými ekvivalenty jsou dle Mokienka a Stěpanové (2008, s. 38) takové frazeologismy, které mají shodný sémantický obsah i vnitřní formu, ale navzájem se odlišují v některém z ukazatelů. Těmito ukazateli mohou být: jiné, nejčastěji synonymní komponenty, jiná struktura, možnost sloučení, větší či menší množství komponentů, jiný stupeň upotřebení nebo další rozdíly vyplývající z gramatického systému daného jazyka. Zpravidla mívají tyto frazeologismy stejný, či velmi podobný tvar. Příkladem částečné ekvivalence jsou následující slovní spojení: od srdce – *от души* – *from the bottom of one's heart*. V tomto případě český a anglický jazyk využívá pro přirovnání hloubky citu srdce, ruský jazyk potom duši.

Relativní ekvivalenty

Relativní ekvivalenty jsou frazeologismy, u kterých dochází k částečné záměně obraznosti, ale sémantika zůstává zachována. „Ačkoliv se podoby těchto frazeologických jednotek odlišují, jsou srovnatelné.“ (Mokienko, Stěpanová, 2008, s. 38)

Jsou sem řazeny frazeologismy: podobat se jako vejce vejci – *похожу как две капли воды* – *be like two peas in a pod*. U těchto příkladů lze pozorovat stejnou sémantiku, neboť všechny tři jazyky užívají pro podobnost dvojici téměř identických předmětů. V ruském jazyce jsou to kapky vody, v jazyce anglickém jsou srovnávána zrnka hrachu.

Frazeologické analogy

Frazeologickými analogy jsou podle Mokienka, Stěpanové (2008, s. 38) slovní obraty, které mají různou obraznost, podobnou či dostatečně odlišnou strukturu, ale mají společný význam a stylistické zbarvení.

Jedná se frazeologismy typu: vzít roha – *задать ляматы* – *take to one's heels*.

Bezekvivalentní frazeologismy

O bezekvivalentních frazeologismech Mokienko a Stěpanová (2008, s. 38) hovoří jako o „národních frazeologismech“. Je to skupina frazeologismů, které jsou nejen svou obrazností, ale i obsaženými reáliemi pevně spjaty s určitým jazykem. Toto v praxi znamená, že jejich překlad z originálního jazyka je nemožný, neboť tak dojde k úplné ztrátě významu.

dopadli jako sedláci u Chlumce

куда Макар телят не гонял

beard like Father Christmas

Za základní znaky frazeologismu pro tuto práci tedy přejímáme ustálenost, reprodukovatelnost, expresivnost a sémantickou celistvost, tak jak je uvádí Mokienko a Stěpanová (2008, s. 13). Přičemž i mezi názory jiných jazykovědců dochází ke shodě především v prvně uvedené vlastnosti, kterou je ustálenost. Většina lingvistů považuje právě tento znak za nejtypičtější, neboť spojení zdánlivě nesouvisejících slov nabývá díky ustálenosti smysluplného, obvykle přeneseného významu.

Další část práce se věnuje klasifikaci frazeologismů, přičemž přináší přehled kritérií, podle nichž mohou být frazeologismy děleny. Pro tuto práci byla zvolena za výchozí hledisko pro klasifikaci ekvivalence mezijazykových variant, avšak ne v kompletní podobě jak je v přehledu uvedena.

Praktická část

3. Analýza přirovnání

Pro následující část jsme připravili několik tabulek, které přehledně rozdělují přirovnání do tří skupin. První skupinu tvoří přirovnání týkající se charakterových vlastností a různých projevů chování člověka. Druhá skupina se skládá z přirovnání, která popisují a hodnotí události. Třetí sada se pak věnuje přirovnáním týkajících se vzhledu jak lidí, tak předmětů.

Tyto skupiny jsme vytvořili na základě významu daného přirovnání. Zde je však nutno podotknout, že ne všechna přirovnání mají jednoznačný význam. Některá totiž mohou být použita jak pro hodnocení aktuálního jevu, tak pro klasifikaci nějakého stálého chování či stavu. Tento sémantický rozdíl je pak nutno vyhodnotit na základě kontextu, ve kterém je přirovnání použito. Druhým hlediskem pro rozřazení je míra ekvivalence napříč variantami, které námi zkoumané jazyky užívají. Výchozím ukazatelem pro vyhodnocení ekvivalentnosti pro nás byl sémantický význam komparanta. Menší význam měla slovnědruhá odlišnost a formální stránka přirovnání. Míra ekvivalence mezi jednotlivými jazyky se může mírně lišit, a tak není vždy možné přirovnání zařadit do daných kategorií. Proto je v nejednoznačných případech ekvivalence vždy uvedena poznámka, jež specifikuje danou významovou odchylku. V případě, že není anglické přirovnání ekvivalentní s českým, je v poznámce rovněž uveden jeho doslovný překlad.

V tabulce je použito několik značek pro znázornění míry ekvivalence, přičemž jejich významy jsou následující:

- ✓ symbol označuje plnou ekvivalenci přirovnání
- ≈ symbol je užit v případě částečné ekvivalence
- x symbol je užíván pro neekvivalentní přirovnání
- světle oranžová barva výplně daného okna v tabulce upozorňuje na jistý rozdíl od českého přirovnání, který však není důvodem pro jinou kategorizaci

Zdrojem jednotlivých přirovnání a jejich ruských a anglických protějšků byl 1. díl Slovníku české frazeologie a idiomatiky (Čermák, 1983), který se právě

přirovnáním věnuje. Naším cílem pochopitelně není vypsat všechna přirovnání, která se ve slovníku nacházejí. Takový kompletní seznam přirovnání by bezpochyby překročil rámec bakalářské práce, a proto byla zvolena pouze taková přirovnání, která se v dnešní řeči stále užívají. Vzhledem k tomu, že výsledky práce budou následně rozpracovány a uchopeny z didaktického hlediska v diplomové práci, byly vybírány takové příklady, u nichž lze předpokládat, že nebudou žákům cizí a díky tomu práce s nimi nebude nad jejich schopnosti. Dále bylo při zpracování využito ruských jazykových korpusů, které jsou volně dostupné na internetové adrese www.ruscorpora.ru. Tyto stránky posloužily jako cenný zdroj autentických příkladů užití jednotlivých přirovnání v ruském jazyce, především v literárních textech. Příklady užití jsou uváděny záměrně pouze v ruském jazyce a to z několika důvodů. Materiál v tabulkách je určen k dalšímu didaktickému zpracování a následnému využití při výuce ruského jazyka. Důraz je pochopitelně kladen na ruský jazyk, anglická varianta je uváděna spíše pro možnost porovnání a uvědomění si rozdílu.

Dělení přirovnání tedy je následující:

1. Přirovnání týkající se charakterových vlastností a různých projevů chování

- a) plně ekvivalentní ve třech jazycích
- b) plně ekvivalentní ve dvou jazycích
- c) částečně ekvivalentní ve třech jazycích
- d) částečně ekvivalentní ve dvou jazycích

2. Přirovnání týkající se popisu a hodnocení události

- a) plně ekvivalentní ve třech jazycích
- b) plně ekvivalentní ve dvou jazycích
- c) částečně ekvivalentní ve třech jazycích
- d) částečně ekvivalentní ve dvou jazycích

3. Přirovnání týkající se vzhledu člověka

- a) plně ekvivalentní ve třech jazycích
- b) plně ekvivalentní ve dvou jazycích
- c) částečně ekvivalentní ve třech jazycích
- d) částečně ekvivalentní ve dvou jazycích

Tabulka 1a. Přirovnání týkající se charakterových vlastností a různých projevů chování – plně ekvivalentní ve třech jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>chovat se jako baba</i>	<i>вести себя как баба</i>	<i>be as scared as an old woman</i> ²
příklad užití	И ведешь себя, как баба – за копейки давишься...		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>chovat se jako džentlmen</i>	<i>вести себя как джентльмен</i>	<i>act like a gentleman</i>
příklad užití	Уверяла полицейских, что Хозе — очень достойный молодой человек. Вел себя как джентльмен. Ему только нужно сменить профессию — вот и все.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>mazaný jako liška</i>	<i>хитрый как лиса</i>	<i>cunning as a fox</i>
příklad užití	Будь хитрой, как лиса, как черт, как дьявол, только не попадись к ним, умоляю тебя!		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>mazaný jako čert</i>	<i>хитрый как чёрт</i>	<i>be as crafty the devil himself</i>
příklad užití	Мужик прост как ворона (или глуп как свинья), а хитер как черт.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>být jak skleníková kytk</i>	<i>он как тепличное растение</i>	<i>be as delicate as a green-house plant</i>
příklad užití	Надзор этот, однако, был слишком заботливый и старомодный, в силу чего Павел воспитывался как тепличное растение, что много способствовало закреплению его хилости и слабости, которые он унаследовал от отца.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>být jak zpomalený film</i>	<i>двигаться как в замедленном фильме</i> ³	<i>be like a slow-motion film</i>
příklad užití	Как в замедленном фильме, Эди-бэби видит опасно увеличивающиеся смуглые разъяренные рожи.		
ekvivalence	✓	✓	✓

² Anglická verze se liší tím, že nepoužívá sloveso *chovat se* = *вести*, ale *be scared* = *být vystrašen*.

³ Odchylka se vyskytuje u ruské varianty přirovnání, neboť se v ní užívá slovesa *hýbat se* = *двигаться*, zatímco český a anglický jazyk užívají sloveso *být* = *be*.

text přirovnání	<i>dřít jako kůň⁴</i>	<i>работать как ломовая лошадь</i>	<i>slog like a dray- horse</i>
příklad užití	Работала, как ломовая лошадь , и регулярно отсылала деньги маме и Светке.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>být krotký jako beránek</i>	<i>кроткий как ягнёнок</i>	<i>be as gentle as a lamb</i>
příklad užití	По словам очевидца, «властный и вспыльчивый генерал при виде Владыки становился кроток как ягненок ».		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>přesný jako hodinky</i>	<i>точный как часы</i>	<i>be as regular as clockwork</i>
příklad užití	Ну, к примеру: на этого человека можно положиться, он точен, как часы , всегда держит слово, не подведет, не подставит.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>hrát si jako kočka s myší</i>	<i>играть с кем-то как кошка с мышкой</i>	<i>play cat and mouse with somebody</i>
příklad užití	А она все знала и играла со мной, как кошка с мышкой .		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>čistý jako lilie</i>	<i>чист как лилия</i>	<i>as pure as a lily</i>
příklad užití	Священные брамины, почтенные старцы подозревались в кражах; невинных девушек, чистых, как лилия , подозревали в гнусных грехах; мужья без отвращения не могли смотреть на своих жен, женам мерзко было смотреть на мужей; отцы враждовали с детьми.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>mrštný jako kočka</i>	<i>быть ловкий как кошка</i>	<i>be as lithe as a cat</i>
příklad užití	Среднего роста стройный красавец с огненными глазами, ловкий, как кошка , сильный и бешено смелый.		
ekvivalence	✓	✓	✓

⁴ V tomto případě jsou si bližší anglická a ruská varianta, neboť oba cizí jazyky mají koně ještě dále specifikovaného pomocí adjektiv, jejichž význam dává koni jednoznačné zařazení mezi tažná zvířata.

Tabulka 1b. Přirovnání týkající se charakterových vlastností a různých projevů chování - plně ekvivalentní ve dvou jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>žít jako jeptiška</i>	<i>жить как монашка</i>	<i>lead a sheltered life⁵</i>
příklad užití	Настасья целый год жила, как монашка . От пляса, грохотанья в пол пятками дрожала печь, и бутылки на столе качались.		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>naparovat se jako krocán</i>	<i>надуться как индюк</i>	<i>be as puffed up as a pouter pigeon⁶</i>
příklad užití	Обидчивый дядя Володя Любимов после спектакля надувался, как индюк , но хватало его не надолго.		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>studený jako psí čumák</i>	<i>холодный как ледышки</i>	<i>be like a dog's nose</i>
příklad užití	Обеими руками она взяла его за щеки, они тоже были холодные, как ледышки .		
ekvivalence	✓	✗	✓
text přirovnání	<i>tvrdý jako skála</i>	<i>твёрдый как сталь</i>	<i>be as solid as a rock</i>
příklad užití	Привязав к саням компас, согревая за пазухой закооченевшие руки, Вылка чертил карты во время самых сильных новоземельских морозов, при которых трескаются большие камни, а ртуть становится твердой, как сталь »		
ekvivalence	✓	✗	✓
text přirovnání	<i>chodit jako dřevěný</i>	<i>ходить как деревянный</i>	<i>be as stiff as a poker⁷</i>
příklad užití	Заботливо придерживая деда Ивана с двух сторон, Чума и Шашка повели его вниз. Он шёл как деревянный .		
ekvivalence	✓	✓	✗

⁵ *Vést život v ústraní.*

⁶ *Být nafouknutý jako voláč* (= holub domácí, jehož vole je dlouhodobě zvětšeno).

⁷ *Být tuhý a neohebný jako pohrabáč.*

text přirovnání	<i>být jako utržený ze řetězu</i>	<i>он как с цепи сорвался</i>	<i>look like a sack tied round the middle with string⁸</i>
příklad užití	Все, понимаете! Он как с цепи сорвался! Он оставил все той шлюхе и ее ублюдку-сыну!		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>utéct jak malej kluk</i>	<i>сбежать как трус</i>	<i>run off like a little boy caught stealing apples⁹</i>
příklad užití	Чтобы сбежать, как трус от этих глаз и возвращаться, как предатель!		
ekvivalence	✓	✗	✓
text přirovnání	<i>pilný jako včelička</i>	<i>быть трудолюбивым как пчела</i>	<i>be as busy as a bee¹⁰</i>
příklad užití	Талантлива, но... девушка. Трудолюбива, как пчела, но... не мужчина. Год назад царское правительство закрыло все женские высшие учебные заведения в России.		
ekvivalence	✓	✓	≈
text přirovnání	<i>napjatý jak struna</i>	<i>натянутый как струна</i>	<i>his nerves are like violin string¹¹</i>
příklad užití	Она была натянута, как струна, и он опасался, как бы напоследок она не подкачала — не расплакалась, не забила, не сотворила что-нибудь такое, из-за чего весь его, так точно выверенный план, рассыплется.		
ekvivalence	✓	✓	≈
text přirovnání	<i>pracovitý jako mravenec</i>	<i>трудолюбивый как муравей</i>	<i>be as busy as a bee¹²</i>
příklad užití	Моряк задумчиво произнес: «Муравей и стрекоза» (вторым был я); в самом деле, он был трудолюбив, как муравей.		
ekvivalence	✓	✓	✗

⁸ Anglické přirovnání v doslovném překladu zní: *Vypadat jak pytlík převázaný v prostředku provázkem.*

⁹ Anglické přirovnání má více specifický význam, neboť přirovnává útěk k útěku chlapce, který byl přichycen při krádeži jablek.

¹⁰ Přirovnání v anglickém jazyce je významově velmi blízké dvojici plně ekvivalentních přirovnání, neboť také přirovnává pracovitěho člověka ke včele, ale užívá odlišné adjektivum; *busy* = *zanepřázdňný*.

¹¹ Anglické přirovnání je opět významově blízké svému českému i ruskému ekvivalentu. Lze jej přeložit následně: *Jeho nervy jsou jako houslové struny.*

¹² Anglický jazyk opět využívá přirovnání: *Zanepřázdňný jako včelka.*

Tabulka 1c. Přirovnání týkající se charakterových vlastností a různých projevů chování - částečně ekvivalentní ve třech jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>být sprostý jako dlaždič¹³</i>	<i>ругаться как извозчик</i>	<i>swear like a navvy</i>
příklad užití	Оксана ругалась, как извозчик, и лезла драться, потому что я заставлял ее надеть вечернее платье и накрасить губы помадой.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>jsou na sebe jako dva kohouti na jednom smetišti¹⁴</i>	<i>они как два петуха</i>	<i>they are like a pair of fighting-cocks</i>
příklad užití	Стояли друг против друга, как два петуха, готовые к бою.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>být měkký jako tvaroh¹⁵</i>	<i>быть мягким как воск</i>	<i>be as soft as a butter</i>
příklad užití	Когда я его увидела, я сразу почувствовала, как все кости стали мягкими, как воск...		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>chodit jako náměsíčný¹⁶</i>	<i>ходить как лунатик</i>	<i>go about like in a dream</i>
příklad užití	Она встала и неестественно, как лунатик, подошла к нему.		
ekvivalence	≈	≈	≈

¹³ Ekvivalence těchto tří přirovnání spočívá v podstatném jméně, ke kterému je přirovnáván ten, kdo nadává. Jedná se vždy o pracovníky, kteří vykonávají fyzicky náročnou činnost (**dlaždič*, *drožkář*, *kopáč*).

¹⁴ Všechna tři přirovnání se týkají bojovného, nepřátelského postoje. Česká varianta je blíže specifikována místem (smetiště). Anglický ekvivalent lze přeložit následně: *Jsou jako pár bojovných kohoutů*.

¹⁵ Srovnáním těchto tří ekvivalentů lze sledovat, že blíže k českému je anglická varianta, neboť obě užívají ke srovnání měkký výrobek z mléka (*butter* = *máslo*), zatímco v ruštině je měkkost přirovnána k vosku.

¹⁶ U tohoto přirovnání si je významově bližší česká a ruská varianta, neboť pojem *být náměsíčný* by se správně do anglického jazyka přeložil jako *be sleepwalking*. Použitá anglická verze přirovnání lze přeložit takto: *Chodit kolem jako ve snách*.

text přirovnání	ženská jako generál¹⁷	она бой-баба	be like an old battle-axe
příklad užití	И денег не дала. Она такая, знаете, бой-баба . Сказала: счетчик выключен, до свиданья.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	mít jazyk jako břitvu¹⁸	у неё язык как бритва	be sharp-tongued
příklad užití	И он рассказал тут же о намерении Александра Сергеевича Гиргеева отправиться в действующую армию, шутливо добавив, чтобы Радомина его чиновников не затрагивала, а то и у него самого язык как бритва .		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	být věrný až za hrob¹⁹	быть верным до гроба	be faithful unto death
příklad užití	Видя в Озере человека, споспешествующего славе России, он подружился с ним, и пребыл ему верным до гроба .		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	být starý jako lidstvo samo²⁰	быть старым как мир	be as old as human society
příklad užití	Я ему и говорю под конец: беда в том, дорогой имярек, что наш спор не ескончаем, это старый, как мир , вопрос — что есть истина?		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	chovat se jako slouha²¹	вести себя как деревенщина	behave like a boor
příklad užití	Если для любого одесского солдата горничная была существом недоступным и высшим, то для писаря это была не больше как «деревенщина» , недостойная даже взгляда.		
ekvivalence	≈	≈	≈

¹⁷ U tohoto přirovnání je ekvivalence založena na pojmech souvisejících s armádou a bojem jako takovým. Anglicky mluvící tedy přísnu ženu přirovnávají doslova ke staré válečné sekeře.

¹⁸ Tento příklad představuje plně ekvivalentní verze českého a ruského přirovnání. O částečné ekvivalenci s anglickým přirovnáním lze mluvit díky tomu, že překladem anglického přirovnání získáme spojení: *mít ostrý jazyk*. A právě ostrost je základním znakem břitvy.

¹⁹ Tato trojice přirovnání je částečně ekvivalentní díky významové blízkosti pojmů *hrob*, který obvykle chápeme jako eufemismus pro výraz *smrt* (v AJ *death*). Anglické přirovnání je tedy lehce významově vzdálenější než jeho ruská varianta.

²⁰ V tomto případě opět můžeme sledovat vyšší míru ekvivalence u anglické podoby daného přirovnání, která na místě komparanta má slovní spojení *human society* = *lidská společnost*. Ruská varianta je vzdálenější, i když i zde lze hovořit o částečné ekvivalenci, neboť *мир* můžeme chápat nejen jako svět, čili planetu, ale také jako *civilizovanou společnost*.

²¹ Všechna přirovnání z uvedené trojice jsou částečně ekvivalentní, neboť kritizují něčí hulvátské chování a srovnávají ho se: *sluhou* v češtině, ruština užívá srovnání s *vesnickým balíkem* a v anglické verzi se objevuje výraz *boor* = *primitiv, neotesanec*.

Tabulka 1d. Přirovnání týkající se charakterových vlastností a různých projevů chování - částečně ekvivalentní ve dvou jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>huba mu jede jako namazaná</i> ²²	<i>у него язык без костей</i>	<i>he keeps his jaws well oiled</i>
příklad užití	Но самым знаменитым качеством Али являлся, конечно, язык без костей .		
ekvivalence	≈	×	≈
text přirovnání	<i>kroutit se jako žížala</i> ²³	<i>скользкий как угорь</i>	<i>wriggle like a worm</i>
příklad užití	Когда мимо них заструился нескончаемый, скользкий, как угорь , «линкольн», Николай Николаевич заметил:		
ekvivalence	≈	×	≈
text přirovnání	<i>být plachý jako srna</i> ²⁴	<i>она как пугливая лань</i>	<i>be like shrinking violet</i>
příklad užití	Итак, «сельцо Малиновка» нашей милейшей княжны Львовой, которая в Ницце прошлого года, как пугливая лань , не обменялась со мной и парой слов, а предоставляла это удовольствие старшей сестре и матери.		
ekvivalence	≈	≈	×
text přirovnání	<i>vinout se jak psi víno</i> ²⁵	<i>обвиться как лиана</i>	<i>be like a bag of bones</i>
příklad užití	Англичане распространились по всему земному шару; они стелются как к плющ, обвивают все, как лиана , и высасывают всю жизнь из того, к чему прильнули!		
ekvivalence	≈	≈	×
text přirovnání	<i>udělat něco dřív než bys řekl švec</i> ²⁶	<i>сделать что-то в два счёта</i>	<i>do something before you could say Jack Robinson</i>
příklad užití	Дело за малым, узнать, кто владелец элитного транспортного средства, и я могу это сделать в два счёта .		
ekvivalence	≈	≈	≈

²² Pro anglické přirovnání lze uvést doslovný překlad: *Udrzuje si dobře promazané čelisti*.

²³ Zde je ekvivalence mezi českým a anglickým frazeologismem založena na blízkosti výrazů *žížala* a *červ* (= *worm*). Ani ruské přirovnání není významově úplně vzdáleno, ale přeci jen *úhoř*, i když tvarem těla podobný, spadá do jiného živočišného kmene.

²⁴ Částečně ekvivalentní dvojice českého a ruského přirovnání je založena na podobnosti komparanta (*srna*, *laň*). Anglické přirovnání obsahuje ustálené slovní spojení *shrinking violet*, které lze volně přeložit jako ostýchavý člověk, doslova pak *fialka, která ucukne*.

²⁵ Anglické přirovnání lze přeložit následně: *být jako pytel kostí*, čímž je naprosto vzdáleno od částečně ekvivalentní dvojice přirovnání založené na podobnosti se sušenou rybou (*treska*, *plotice*).

²⁶ Dvojice částečně ekvivalentních přísloví společně využívá srovnání s aktem vyřčení dané fráze. Českému *než bys řekl švec* tedy v anglickém jazyce odpovídá *než bys řekl Jack Robinson*.

text přirovnání	<i>mrštný jako úhoř</i>²⁷	<i>юркий как вьюн</i>	<i>be like a quicksilver</i>
příklad užití	Алеша Семушкин, юркий, как вьюн , рассудительно заметил, что дощатый настил через реку, наверное, уже снесло ледоходом и идти надо большаком, через мост.		
ekvivalence	≈	≈	x
text přirovnání	<i>jede jako by to ukradl</i>²⁸	<i>несись как на пожар</i>	<i>he is going like a bat out of hell</i>
příklad užití	Наш автобус лихо выворачивал между огромными трейлерами и само свалами, и мы неслись как на пожар .		
ekvivalence	≈	≈	x

²⁷ Zde se objevuje částečná ekvivalence mezi českým a ruským přirovnáním díky komparantu, na jehož místě je v obou případech užito ryb z kmene strunatců (*úhoř, piskoř*). Překladem anglické variant získáme: *být jako rtuť*

²⁸ Česká a ruská varianta uvedeného přirovnání zde tvoří částečně ekvivalentní dvojici, neboť obě obsahují přirovnání týkající se spěšné jízdy. Anglické přirovnání lze doslovně přeložit takto: *jede jako netopýr ven z pekla*, a je tedy významem více vzdálené prvně uvedené dvojici.

Tabulka 2a. Přirovnání týkající se popisu a hodnocení události - plně ekvivalentní ve třech jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>mlčet jako hrob</i>	<i>молчать как могила</i>	<i>be silent as the grave</i> ²⁹
příklad	Хотя... молчать ты умеешь, молчать как могила?		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>je to tu jako v blázinci</i>	<i>здесь как в сумасшедшем доме</i>	<i>it is like a madhouse in here</i>
příklad	Послушайте, вам не кажется, что мы с вами здесь как в сумасшедшем доме?		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>řvát jako lev</i>	<i>рычать как лев</i>	<i>roar like a lion</i>
příklad	И дома дочь очень целенаправленно «хочет бить»— ни подушку, ни диван, ни рычать, как лев , а именно «вас всех бить».		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>jasný jako den</i>	<i>ясно, как божий день</i> ³⁰	<i>clear as day</i>
příklad	Было ясно как божий день , что Запашный превращал пациентов в «сумасшедших» тогда, когда предстояло их использовать для очередного убийства.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>chudý jak kostelní myš</i>	<i>беден как церковная мышь</i>	<i>as poor as a church mouse</i>
příklad užití	А сам одинок, сирота и беден как церковная мышь .		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>volný jako pták</i>	<i>свободный как птица</i>	<i>free as a bird</i>
příklad užití	Свободный как птица , в первое же лето я отправился в экологический лагерь протеста.		
ekvivalence	✓	✓	✓

²⁹ *Be silent as the grave* = *být tichý jako hrob*, nikoli *mlčet*, avšak obecně se svým významem od ostatních dvou variant neodlišuje.

³⁰ Ruská varianta přirovnání je doplněna adjektivem *божий* = *boží*.

text přirovnání	<i>být jak páté kolo u vozu</i>	<i>быть пятым колесом в телеге</i>	<i>feel like a fifth wheel</i> ³¹
příklad užití	Яков же шел дальше — он прямо почитал ее пятым колесом в телеге.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>je to jasné jako že dvě a dvě jsou čtyři</i>	<i>это ясно как дважды два четыре</i> ³²	<i>it's clear as two and two makes four</i>
příklad užití	Для меня ясно, как дважды два четыре , что они явились сюда за тем же, за чем мы сегодня ночью пойдём с тобой по пустым квартирам.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>sesypat se jako domeček z karet</i>	<i>рассыпаться как карточный домик</i>	<i>collapse like a house of cards</i>
příklad užití	Только ложь — самому себе, другому, ближнему — хоть как-то что-то структурирует, но как только она вскрывается, все разваливается как карточный домик.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>splasknout jako bublina</i>	<i>лопнуть как мыльный пузырь</i> ³³	<i>burst like a bubble</i>
příklad užití	С раскрытием парашюта надо повременить, а не то купол может лопнуть, как мыльный пузырь.		
ekvivalence	✓	✓	✓

³¹ *Být jako páté kolo.* Anglický jazyk tedy vynechává specifikaci toho, o jaké kolo se jedná, přesto lze hovořit o plné ekvivalenci všech tří jazyků.

³² Ruská varianta se lehce liší od té české a anglické - zatímco tyto sčítají, v ruštině je užito násobení.

³³ V případě ruské podoby daného přirovnání lze sledovat vyšší míru specifikace, díky přítomnosti adjektiva *мыльный* = *mýdlový*. Ostatní dvě varianty nemají komparantum (bublina) nijak blíže určeno.

Tabulka 2b. Přirovnání týkající se popisu a hodnocení události - plně ekvivalentní ve dvou jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>hladový jako vlk</i>	<i>голоден как волк</i>	<i>he could eat a horse</i> ³⁴
příklad užití	Опять обед не готов! Я голоден, как волк. Иду в ресторан!		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>spát jako zabitý</i>	<i>спать как убитый</i>	<i>be dead to the world</i> ³⁵
příklad užití	Я прекрасно знаю, что сегодня буду спать как убитый.		
ekvivalence	✓	✓	≈
text přirovnání	<i>spát jako andělíček</i>	<i>спать как младенец</i>	<i>sleep like a little angel</i>
příklad užití	После книги засыпаю как младенец.		
ekvivalence	✓	✗	✓
text přirovnání	<i>vyskočit jako jelen</i>	<i>вскочить как ужаленный</i>	<i>jump up like a frightened deer</i> ³⁶
příklad užití	Спали у него — и вдруг он вскочил, как ужаленный , и, отгораживаясь ладонями, завопил: «Нет, не надо!»		
ekvivalence	✓	✗	✓
text přirovnání	<i>ztratit se jako Jehla v kupce sena</i>	<i>потеряться как иголка в стоге сена</i>	<i>disappear into thin air</i> ³⁷
příklad užití	Здесь человек терялся, как иголка в стоге сена, и недаром Зеленый остров был излюблен всеми, кто искал надежного уединения, — рыбаками, донжуанами, подпольщиками, самоубийцами, ружейными охотниками, беглецами.		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>jde to jako po másle</i>	<i>идёт как по маслу</i>	<i>it's as easy as winking</i> ³⁸
příklad užití	Так часто бывает: проскакиваешь скользкий момент, а потом у тебя все идет как по маслу...		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>řve jako by ho stahovali z kůže</i>	<i>орёт как будто его режут</i>	<i>he's yelling as if he were being flayed alive</i>

³⁴ Snědl by i koně.

³⁵ Překlad přirovnání *je mrtvý ke světu*, lze kvalifikovat jako relativní ekvivalent, neboť být zabitý vždy zároveň znamená být mrtvý.

³⁶ Anglická varianta je obohacena specifikací komparanta - *vyskočit jako polekaný jelen*.

³⁷ Zmizet do řídkého vzduchu.

³⁸ Je to snadné jako mrkání.

příklad užití	Да вдруг как уставился на ее обнову, да как заорет, будто его режут : «Вот он, вот, что вы наделали!		
ekvivalence	✓	✗	✓
text přirovnání	<i>spát jako dřevo</i>	<i>спать как сурок</i>	<i>sleep like a log³⁹</i>
příklad užití	Сыпанешь незаметно ему в вино или в чай, будет спать как сурок .		
ekvivalence	✓	✗	✓
text přirovnání	<i>zblednout jak stěna</i>	<i>побелеть как стена</i>	<i>turn white as a sheet⁴⁰</i>
příklad užití	Он вдруг побледнел как стена и медленно закончил:...		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>kouká jako by spadl z Měsíce</i>	<i>смотреть как с Луны свалился</i>	<i>he looks as if he's just come off a banana boat⁴¹</i>
příklad užití	Ну, ты как с Луны свалился , — удивилась Зинаида Львовна.		
ekvivalence	✓	✓	✗

³⁹ Zde je ekvivalence založena na mnohovýznamovém slově *dřevo*, které může v českém jazyce označovat jak materiál (např. dřevěný nábytek), tak i kusy dřeva- větve, klády či již opracovaná prkna. Díky tomu je anglické přísloví *spí jako kláda* plně ekvivalentní jeho českému protějšku.

⁴⁰ *Zblednout jako list papíru / jako prostěradlo.*

⁴¹ *Vypadá jako by právě vystoupil z lodě dovážející banány.*

Tabulka 2c. Přirovnání týkající se popisu a hodnocení události - částečně ekvivalentní ve třech jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>být utahaný jako kočka</i> ⁴²	<i>быть усталым как собака</i>	<i>be dog-tired</i>
příklad užití	Пришел домой усталый, как собака , хотел снять сюртук и повесить на гвоздь, хватать — ни одного гвоздя в комнате, а было шесть штук.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>sedět jako na trní</i> ⁴³	<i>сидеть как на иголках</i>	<i>sit there like a hen on a hot griddle</i>
příklad užití	И случилось, что приехала в Донецк какая-то команда — я на стадионе, но сижу как на иголках , потому что мне уже пора в цирк.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>jít jako na smrt</i> ⁴⁴	<i>идти как на казнь</i>	<i>go like a lamb to the slaughter</i>
příklad užití	Одноклассники старались не поднимать глаз. Пакор шел медленно-медленно, как на казнь .		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>řvát jako opice</i> ⁴⁵	<i>визжать как поросёнок</i>	<i>squawk like a parrot</i>
příklad užití	А Семёнов из машины визжал как поросёнок .		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>je to jako nosit dříví do lesa</i> ⁴⁶	<i>это все равно, что ездим в Тулу со</i>	<i>it's like carrying coals to Newcastle</i>
příklad užití	Ехать с женой в Париж все равно, что ехать в Тулу со своим самоваром .		
ekvivalence	≈	≈	≈

⁴² Tuto trojici lze pokládat za částečně ekvivalentní díky podobnosti komparanta - český jazyk užívá slova *kočka*, ruský a anglický jazyk slova *pes*. V obou případech je tedy naznačena podobnost s domácími zvířaty. Anglická varianta má možný překlad: *být unavený/utahaný jako pes*.

⁴³ České a ruské přirovnání mají na místě komparanta předmět ostrý, zatímco anglická podoba může být přeložena následně: *sedět jako slepice na rozžhaveném pekáči*.

⁴⁴ Česká a ruská varianta jsou si velmi blízké - slovo *poprava* může být v daném kontextu plně nahrazeno slovem *smrt*. Anglický jazyk využívá o něco obraznějšího přirovnání: *jít jako jehně na porážku*.

⁴⁵ V této trojici se jednotlivé verze přirovnání svou obrazností: *kvičet jako sele* v ruštině a *skřehotat jako papoušek* v angličtině, avšak sémantický obsah je zachován. Jedná se tedy o vztah relativní ekvivalence.

⁴⁶ Zde se obraznost přirovnání opět poměrně liší, avšak sémantický obsah je totožný. Jedná se o příklad relativní ekvivalence. Základem pro českou variantu je logický předpoklad, že v lese je dříví dostatek, oproti tomu přirovnání v ruském i anglickém jazyce plně vycházejí z čistě místních reálií - *je to jako vozit samovar do Tuly* - přičemž právě Tula je místem, kde byl zdokumentován první samovar v Rusku a kde se samovary tradičně vyráběly. Anglická verze - *je to jako vozit uhlí do Newcastle* - odkazuje na to, že městu Newcastle byl udělen monopol na těžbu uhlí ve východní Anglii.

text přirovnání	<i>jako by mu spadl kámen ze srdce</i> ⁴⁷	<i>у него камень с души свалился</i>	<i>it was as if a load had been taken off his mind</i>
příklad užití	Что было дальше, я не знаю, но у меня как камень с души свалился .		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>vrazit někam jako kulový blesk</i>	<i>влететь как ураган</i>	<i>burst in like a thunder</i>
příklad užití	Он не вошел, а влетел, как ураган , поздоровался и затем, с глазами н авыкате, будто бы для придания себе вида строгости, стал обходить наши класные столы.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>vře to tam jako v kotli</i> ⁴⁸	<i>там всё кипит</i>	<i>things are fairly on the boil there</i>
příklad užití	На самом деле там все кипит , бурлит, борется друг с другом, исчезает и возникает вновь, но уже совсем другое.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>je to jako udělat kozla zahradníkem</i> ⁴⁹	<i>как пустить козла в огород</i>	<i>it's like putting the cat near the golden fish bowl</i>
příklad užití	Америкашки быстро уразумели, что пустили козла в огород , и начал ись вселенские неприятности.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>chodit jako mátoha</i> ⁵⁰	<i>бродить как тень</i>	<i>be like a wraith</i>
příklad užití	Да, от нынешнего дня через две недели вы будете влюблены, через м есяц budete stonать, бродить, как тень , играть драму, пожалуй, если не побоитесь губернатора и Нила Андреевича, то и трагедию, и кончите пошлостью...		
ekvivalence	≈	≈	≈

⁴⁷ Trojice je částečně ekvivalentní díky podobné obraznosti. V tomto případě lze říci, že ruský a anglický ekvivalent jsou si bližší, neboť v obou jazycích je užito namísto slova *srdce* slovo *duše-jako by mu spadl kámen z duše*, překladem z angličtiny pak získáme: *bylo to jako by mu byl odebrána zátěž/náklad ze srdce*.

⁴⁸ České přirovnání je zastřešujícím spojením pro obě cizojazyčné varianty, neboť obě obsahují nějakou jeho část. Anglický ekvivalent lze doslovně přeložit následně: *vsechno to tam pořádně vaří*.

⁴⁹ V případě tohoto přirovnání jsou si jednoznačně blíže česká a ruská varianta, neboť obě připodobňují neuvážený krok k vpuštění kozla do zahrady. Obrazností se odlišuje anglická varianta: *je to jako dát kočku vedle akvária se zlatou rybkou*. Význam je však pro celou trojici stejný.

⁵⁰ Částečná ekvivalence je výsledkem užití významově podobného komparanta ve všech třech jazycích. Jedná se o pojmy *mátoha*, *přízrak* či *stín* a *duch*. V anglickém jazyce navíc není užito sloveso týkající se pohybu, ale sloveso *be = být*.

Tabulka 2d. Přirovnání týkající se popisu a hodnocení události - částečně ekvivalentní ve dvou jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>leje jako z konve</i>	<i>льёт как из ведра</i>	<i>it's raining cats and dogs</i> ⁵¹
příklad užití	Ну да дождик же: льет, как из ведра ,— оживленно рассказывала Катя, сбросив на руки Ивана Семеновича свой модный темно-малинового бархата сак.		
ekvivalence	≈	≈	×
text přirovnání	<i>být na někoho jako med</i>	<i>говорить с кем-то медовым голосом</i>	<i>butter someone up</i> ⁵²
příklad užití	Говорила она таким сладким медовым голосом , что Георгия Христофоровича всегда тошнило от ее разговоров, причем употребляла всегда слова: «Ангел мой, серафим мой, сахарный мой».		
ekvivalence	≈	≈	×
text přirovnání	<i>rvát se jako koně</i>	<i>драться как зверу</i>	<i>kick like a horse</i>
příklad užití	У меня впечатление, товарищ командующий, что драться они будут как зверу , а на свою судьбу —рукой махнули...		
ekvivalence	≈	×	≈
text přirovnání	<i>šťastný jako blecha</i>	<i>быть рад до безумия</i>	<i>be as happy as a bug in a rug</i> ⁵³
příklad užití	«Я рад до безумия », писал он приятелю своему, Фатееву.		
ekvivalence	≈	×	≈
text přirovnání	<i>otvírat ústa jako kapr</i>	<i>беззвучно открывать рот</i>	<i>open and close one's mouth like a goldfish</i> ⁵⁴
příklad užití	Трудно сопоставить то, что мы сейчас услышали, с тем, что мы только что увидели, — ехидный голос Зотова наложился на картинку, где мэр продолжал беззвучно открывать рот , излагая следующие тезисы.		
ekvivalence	≈	×	≈

⁵¹ Doslovným překladem anglického přirovnání bychom dostali slovní spojení *prší kočky a psi*, které tedy nemá žádnou spojitost ruským a českým přirovnáním. Dvojice slovanských jazyků užívá na místě komparanta velmi funkci blízké nádoby - *konev* a *vedro*.

⁵² Anglický jazyk v tomto přirovnání používá frázové sloveso *butter up* = *lichotit*. Pro český a ruský jazyk je společným rysem přirovnání *med*.

⁵³ Překladem anglické varianty uvedeného přirovnání dostaneme slovní spojení *být šťastný jako štěnice v dece*. Přirovnání jsou tedy částečně ekvivalentní díky komparantu, jenž je realizován druhem hmyzu obvykle člověku nepříjemným.

⁵⁴ Anglická verze tohoto přirovnání je svou strukturou lehce vzdálena neboť v překladu znamená *otevírat a zavírat ústa jako zlatá rybka*. Komparantem je však v obou případech ryba a díky tomu lze hovořit o částečné ekvivalenci těchto přirovnání.

text přirovnání	<i>otvírat ústa jako kapr</i>	<i>беззвучно открывать рот</i>	<i>open and close one's mouth like a goldfish⁵⁵</i>
příklad užití	Трудно сопоставить то, что мы сейчас услышали, с тем, что мы только что увидели, — ехидный голос Зотова наложился на картинку, где мэр продолжал беззвучно открывать рот , излагая следующие тезисы.		
ekvivalence	≈	×	≈
text přirovnání	<i>zjevit se jako duch</i>	<i>появиться как привидение</i>	<i>appear as if by magic⁵⁶</i>
příklad užití	Так ведь можно насмерть перепугать... Появилась как привидение ... Предупреждать надо...		
ekvivalence	≈	≈	×
text přirovnání	<i>křik jako v židovské škole</i>	<i>шум как на базаре</i>	<i>the place is like a bear garden⁵⁷</i>
příklad užití	В зале сразу шум, как на базаре .		
ekvivalence	≈	≈	×
text přirovnání	<i>být jako převálcovaný</i>	<i>как будто на нём воду возили</i>	<i>feel as if one has just been through the mangle</i>
příklad užití	Это удивительно, как сильно устаешь на таких тусовках! Будто на тебе воду возили Приехал домой, а у меня в кабинете сидит братец Виктор и читает Евангелие.		
ekvivalence	≈	×	≈
text přirovnání	<i>být jak přeražený</i>	<i>как побитый</i>	<i>be in agony</i>
příklad užití	И, взяв со стола трехрублевку, как побитый , вышел из номера.		
ekvivalence	≈	≈	×

⁵⁵ Anglická verze tohoto přirovnání je svou strukturou lehce vzdálena neboť v překladu znamená *otvírat a zavírat ústa jako zlatá rybka*. Komparantem je však v obou případech ryba a díky tomu lze hovořit o částečné ekvivalenci těchto přirovnání.

⁵⁶ V tomto případě je neekvivalentní anglická varianta, neboť přeložením získáme frázi *zjevit se jako kouzlem*, a proto je tato varianta svou vzdálena komparantům v české a ruské variantě, kde je užito slov *duch* a *přízrak/zjevení*.

⁵⁷ Zatímco v české a ruské podobě tohoto přirovnání se jedná o místa obývaná lidmi, a ti jsou tedy původci hluku, tak anglické přirovnání lze přeložit následně: *je to jako v medvědím výběhu*, a je tedy svou obrazností vzdáleno uvedené dvojici.

text přirovnání	<i>sedět jako přibitý</i>	<i>сидеть как пришибленный</i>	<i>be glued to the spot</i>⁵⁸
příklad užití	Бессовестная ложь Пахома и его подлый подвох так меня ошеломили, что я сидел, как пришибленный , не в силах слова ВЫМОЛВИТЬ .		
ekvivalence	≈	х	≈

⁵⁸ V tomto případě lze hovořit o částečné ekvivalenci díky významové blízkosti adjektiv *přibitý* a *přilepený* = *glued*. Anglické přirovnání lze převést na český jazyk spojením *být přilepen na místo*.

Tabulka 3a. Přirovnání týkající se vzhledu člověka - plně ekvivalentní ve třech jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>tlustý jako bečka</i>	<i>толстый как бочка</i>	<i>as fat as a barrel</i>
příklad užití	Я поднял голову и увидел: на дороге рядом со мной стоит двуколка, а в ней толстый, как бочка , бригадир Пупик с кнутом в руках.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>krásná jako bohyně</i>	<i>прекрасная как богиня</i>	<i>as beautiful as a goddess</i>
příklad užití	А на крыльце уже стоит прекрасная, как богиня , мать Веры.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>mít ruce jako lopaty</i>	<i>у него руки как лопаты</i>	<i>have hands like shovels</i>
příklad užití	Стыдно не работать. Глянь, руки у тебя, как лопаты . Стыдно.		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>mít zoubky jako perličky</i>	<i>у нее зубы как жемчуг</i>	<i>have teeth like pearls</i>
příklad užití	Вот красавица, так красавица: бела необыкновенно, прекрасные волосы, большие и живые глаза, хорошенький ротик, зубы как жемчуг .		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>mít oči jako korálky</i>	<i>у него глазки как бусинки</i>	<i>be beady-eyed⁵⁹</i>
příklad užití	Змея вытягивалась вверх, раскачивая голову с круглыми, как бусинки, глазами .		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>mít oči jako pomněnky</i>	<i>у неё глаза как незабудки</i>	<i>have forget-me-not eyes⁶⁰</i>
příklad užití	На одном был купец, бородатый, с глазами как незабудки , скатерть кружевная, на которой лежала купцова рука с перстнем, а на другом — его жена в зелёном платье.		
ekvivalence	✓	✓	✓

⁵⁹ Anglické přirovnání je významově stejné, avšak od slovanských jazyků se odklání po formální stránce. Neužívá spojení *jako korálky*, ale přídavné jméno. Lze jej doslovně přeložit: *mít korálkové oči*.

⁶⁰ Zde se jedná o stejný případ jako u předchozího přirovnání - překladem získáme spojení s odlišnou strukturou - *mít pomněnkové oči*.

text přirovnání	<i>být bílý jako padlý sníh</i>	<i>быть белым как снег⁶¹</i>	<i>be as white as the driven snow</i>
příklad užití	Я рванул крышку, она оторвалась от контейнера и улетела в сторону. Лицо девушки было белым как снег .		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>mít oči jako jestřáb</i>	<i>у него глаза как у ястреба</i>	<i>have the eyes of a hawk⁶²</i>
příklad užití	Заметили, что он молод, строен и глаза его остры, как у ястреба .		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>děvče jako poupátko</i>	<i>девушка как бутон</i>	<i>she is like a rosebud⁶³</i>
příklad užití	Женщина выглядит как бутон , настоящий шик, изумительно!		
ekvivalence	✓	✓	✓
text přirovnání	<i>být krásný jako obrázek</i>	<i>быть как картинка⁶⁴</i>	<i>be as pretty as a picture</i>
příklad užití	Сергей Яковлевич сегодня был как картинка . В новом темно-сером костюме и синем галстуке с какими-то блестящими звездочками.		
ekvivalence	✓	✓	✓

⁶¹ Ruská verze přirovnání je méně specifikována, neboť neobsahuje přídavné jméno, které by komparantum (*sníh*) ještě blíže určovalo a poukazovalo na jeho čerstvost.

⁶² Přirovnání s mírně odlišnou formální stránkou. V překladu znamená *mít oči jestřába*.

⁶³ Anglický jazyk užívá specifičtější komparantum - *rosebud* = *růžové poupě*.

⁶⁴ Přirovnání v ruském jazyce je méně specifické, neboť vynechává přídavné jméno *krásný* = *pretty*.

Tabulka 3b. Přirovnání týkající se vzhledu člověka – plně ekvivalentní ve dvou jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>být jako kulička</i> ⁶⁵	<i>быть круглым как шарик</i>	<i>be like a little dumpling</i>
příklad užití	Как-то мы обнаружили, что остатками гречневой каши, выброшенными под дерево недалеко от обреза воды, пришла полакомиться маленькая, круглая как шарик , мышка.		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>vypadá jako by vstal z mrtvých</i>	<i>он как будто с того света вернулся</i>	<i>look as if one has risen from the dead</i>
příklad užití	Снилась всякая ерунда, от жары, что ли (в печке березовая чурка разгорелась), будто я маленький, сбился с дороги между каких-то деревень-лесов и или заснул, или потерял сознание, и меня нашли с фонариком, очень неприятно, будто с того света вернули.		
ekvivalence	✓	✗	✓
text přirovnání	<i>hluchý jako pařez</i>	<i>глух как пень</i>	<i>deaf as a post</i> ⁶⁶
příklad užití	Старик был болен, необщителен и глух как пень .		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>být žlutý jako citrón</i>	<i>быть желтый как лимон</i>	<i>be yellow as a banana</i> ⁶⁷
příklad užití	В это утро проснулся желтый, как лимон , Родофиникин и плюнул в плевательницу.		
ekvivalence	✓	✓	≈
text přirovnání	<i>mít tváře jako růžičky</i>	<i>у неё щёки как наливные яблочки</i>	<i>have cheeks like roses</i>
příklad užití	Обе его толстых щеки зарумянились, как наливные яблочки .		
ekvivalence	✓	✗	✓

⁶⁵ České a ruské přirovnání lze označit za plně ekvivalentní, přestože ruská verze užívá navíc přídavné jméno *круглый*. Anglický jazyk užívá odlišného komparanta, v překladu získáme spojení *být jako knedlíček*.

⁶⁶ Přirovnání v anglickém jazyce se opět liší komparantem, neboť na rozdíl od českého a ruského *pařez*, anglický jazyk užívá *hluchý jako sloup*.

⁶⁷ Anglický jazyk není příliš vzdálen svou obrazností. Překladem tohoto přirovnání získáme *žlutý jako banán*.

text přirovnání	<i>mít hlavu jako meloun</i> ⁶⁸	<i>голова круглая как арбуз</i>	<i>be podgy in the face</i>
příklad užití	Толстый, как бочка, голова, как арбуз , лицо красное, как свекла, а волосы рыжие.		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>chlupatý jako medvěd</i>	<i>лохматый как медведь</i>	<i>be like a great hairy monster</i> ⁶⁹
příklad užití	В барак ввалился высокий парень в свитере, без шапки, лохматый, как медведь , и заголосил:		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>mít hlavu jako koleno</i>	<i>у него голова голая как колени</i>	<i>be as bald as a badger</i> ⁷⁰
příklad užití	Он уже был вынужден носить парик: — У меня голова как колени . Когда он уже не мог прийти на концерт, Володя с квинтетом сыграли для него камерный домашний концерт.		
ekvivalence	✓	✓	✗
text přirovnání	<i>mít oči jako jiskry</i> ⁷¹	<i>глаза как звезды</i>	<i>have sparkling eyes</i>
příklad užití	Из этой волосяной заросли торчал огромный ястребиный нос, сияли м аленькие глаза, как звезды в тумане, и блестели белые, как снег, зубы.		
ekvivalence	✓	≈	✓

⁶⁸ Ruská verze přirovnání je oproti té české doplněna o adjektivum *круглый* = *kulatý*. Anglické přirovnání se liší, v překladu znamená *být zavalitý v obličeji*.

⁶⁹ Překladem přirovnání získáme slovní spojení *být jako velká chlupatá příšera*. Anglické přirovnání neuvádí slova *medvěd*.

⁷⁰ V doslovném překladu *být plešatý jako jezevec*.

⁷¹ Anglický jazyk v přirovnání opět vynechává komparátor, v překladu tedy *mít jiskřivé oči*. Ruská varianta přirovnání také není svou obrazností daleka dvojici plně ekvivalentní, a to díky komparantu *hvězdy*.

Tabulka 3c. Přirovnání týkající se vzhledu člověka – částečně ekvivalentní ve třech jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>vypadat jako šupák</i> ⁷²	<i>ходить как оборванец</i>	<i>look like a vagabond</i>
příklad užití	Она — в рваной тельняшке, он тоже ходит как оборванец, оба о чем-то яростно спорили, грязно ругаясь.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>mít vlasy jako havran</i> ⁷³	<i>у него волосы чёрные как вороново крыло</i>	<i>be black as a raven's wing</i>
příklad užití	Густые, черные, как вороново крыло, волосы десятками косичек строятся вдоль груди и спины.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>nos jako skobu</i> ⁷⁴	<i>у него нос крючком</i>	<i>have a hook-nose</i>
příklad užití	А если у черноглазого ещё и нос крючком, то он уж точно Иуда.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>mít oči jako čárky</i> ⁷⁵	<i>у него глаза как щёлочки</i>	<i>have eyes no more than slits</i>
příklad užití	И все, похоже, в кайфе — у всех глаза как щелочки.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>lesknout se jako diamant</i> ⁷⁶	<i>блестеть как золото</i>	<i>shine as a new penny</i>
příklad užití	И кора на нём на солнце блестела, как золото на ложках суздальских мастеров.		
ekvivalence	≈	≈	≈

⁷² Trojice přirovnání je částečně ekvivalentní díky blízkosti komparantu -přirovnávají něčí vzhled postupně k: *šupákoví, trhanovi, tulákoví*.

⁷³ Částečná ekvivalence mezi těmito přirovnáními je výsledkem užití slova s kořenem *havran*. Zatímco ruský jazyk přirovnává k havranímu křídlu pouze vlasy, tak anglický jazyk v překladu znamená *být černý jako havraní křídlo*.

⁷⁴ Trojice částečně ekvivalentních přirovnání má v komparantu synonyma pro slovo *skoba*, ruský jazyk *háček*, anglický jazyk lze přeložit *mít hákovitý nos*.

⁷⁵ Trojice přirovnává oči postupně k *čárkám*, v ruštině ke *štěrbinám* a anglická varianta zní v doslovném překladu následně: *nemá oči větší než škvíry*.

⁷⁶ Další příklad částečně ekvivalentních přirovnání má na místě komparanta předměty, jejichž přirozený lesk je přikládán očím. Komparanty s podobnou obrazností jsou v tomto případě *diamant, zlato a nová penice* (mince).

text přirovnání	<i>mít vlasy jako hřebíky⁷⁷</i>	<i>у него волосы жесткие, ка к проволока</i>	<i>have hair as stiff as a brush</i>
příklad užití	Надо сказать, довольно некрасивых — узкие, раскосые, злые глаза, выпирающие наружу зубы, волосы жесткие, как проволока , торчали в разные стороны		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>mít ruce jako tyčky⁷⁸</i>	<i>у него руки как спички</i>	<i>have match-stick arms</i>
příklad užití	Голова находилась выше ног, руки , выпростанные из-под солдатского одеяла, были худы как спички , какие-то иголочки торчали из желтой кожи, и по виниловым шлангам текло что-то отвратительное.		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>být jako chrastítka⁷⁹</i>	<i>быть как тростинка</i>	<i>be like a match-stick</i>
příklad užití	Трудно бывает, когда жениху за сорок и пузо лезет в объектив, даже когда снимаешь его сзади, а невесте двадцать и она как тростинка .		
ekvivalence	≈	≈	≈
text přirovnání	<i>být štíhlý jako jedle⁸⁰</i>	<i>быть стройный как тополь</i>	<i>be slender as a willow</i>
příklad užití	Это был юноша лет девятнадцати, бледный и стройный как тополь , с мягкими чертами лица и мечтательным взглядом.		
ekvivalence	≈	≈	≈

⁷⁷ Částečná ekvivalence těchto přirovnání vyplývá z významové blízkosti komparantů. Ruské a anglické přirovnání jsou oproti české verzi obohacena o přídavné jméno, které vlasy blíže specifikuje. Překladem anglické varianty získáme spojení *mít vlasy tuhé jako kartáč*.

⁷⁸ Uvedená trojice přirovnání je opět částečně ekvivalentní, díky ruskému a anglickému komparantu, které je realizováno pomocí slov *sirky* a anglické *match-stick* označuje kus dřeva, ze kterého jsou sirky vyráběny.

⁷⁹ Trojice přirovnání je částečně ekvivalentní díky podobnosti komparantu. Svou obrazností je české variantě blízké jak ruské, tak anglické přirovnání. Anglickou verzi lze přeložit spojením *být jako tříska*.

⁸⁰ Ekvivalence těchto přirovnání se odvíjí od obdobného komparantu - ve všech třech jazycích je na jeho místě užit rod stromu. V angličtině se jedná o vrbu, celé přirovnání lze přeložit následně: *být štíhlý jako vrba*.

text přirovnání	<i>mít fousy jako Krakonoš⁸¹</i>	<i>у него борода как у Черномора</i>	<i>have a beard like Father Christmas</i>
příklad užití	Он ведь перед самой империалистической умер, такой маленький был , а борода, как у Черномора, на две стороны, или как хвост у чернобурки, и всё нас мятными лепёшечками оделял, от кашля.		
ekvivalence	≈	≈	≈

⁸¹ Poslední trojice přirovnání v této sadě má na místě komparantu imaginární postavu, která jasně zrcadlí kulturu a tradice dané země. Český jazyk užívá pohádkového strážce hor *Krakonoše*, ruský jazyk postavu *Черномора* z Puškinova díla a v angličtině je vlastníkem příznačného vousu *Father Christmas*, což je britská obdoba našeho Ježíška, či amerického Santa Clause.

Tabulka 3d. Přirovnání týkající se vzhledu člověka – částečně ekvivalentní ve dvou jazycích

	přirovnání v ČJ	přirovnání v RJ	přirovnání v AJ
text přirovnání	<i>mít nohy jako čáp</i>	<i>у него ноги как у журавля</i>	<i>have legs like railway lines</i> ⁸²
příklad užití	Ноги длинные, как у журавля, сзади — пусто.		
ekvivalence	≈	≈	×
text přirovnání	<i>mít nožky jako gazela</i>	<i>ноги как у лани</i>	<i>have legs like a chorus-girl</i> ⁸³
příklad užití	Дай мне такого снадобья, от которого бы мои ноги стали по-прежнему сильны и быстры, как у лани, а глаз верен и меток, как у горного орла!		
ekvivalence	≈	≈	×
text přirovnání	<i>mít oči jako studánky</i>	<i>у неё глаза голубые как небо</i>	<i>her eyes were like pools</i>
příklad užití	Цветок душистый прерий, Твой смех нежней свирели, Твои глаза, как небо, голубые...		
ekvivalence	≈	×	≈
text přirovnání	<i>mít ruce jako opice</i>	<i>у него руки длинные как у обезьяны</i>	<i>my arms feel as they've been pulled right out of their sockets</i> ⁸⁴
příklad užití	Ну и рука у тебя, как у обезьяны!		
ekvivalence	≈	≈	×
text přirovnání	<i>vypadat jako ze škatulky</i>	<i>девушка как картинка</i>	<i>she looks as if she's stepped straight out of a bandbox</i> ⁸⁵
příklad užití	Преподавательницы, солидные osoby, прекрасно одетые и причесанные у парикмахера, наставляли учениц в том смысле, что служащая девушка должна быть как картинка, это внутренне дисциплинирует и способствует служебному успеху.		
ekvivalence	≈	×	≈

⁸² Anglická varianta daného přirovnání užívá slovního spojení *mít nohy jako koleje*.

⁸³ *Má nohy jako sboristka* je doslovným překladem daného přirovnání a je tedy zřejmé, že má velmi odlišnou obraznost od české i ruské varianty.

⁸⁴ Anglická verze přirovnání, v překladu *Připadá mi, jako bych měl ruce vytažené z kloubů*, nijak neodkazuje na opici, a proto nelze hovořit o částečné, ani relativní ekvivalenci.

⁸⁵ Česká a anglická varianta je částečně ekvivalentní, neboť anglické přirovnání lze přeložit: *vypadá jako by právě vystoupila z krabice na klobouky*.

text přirovnání	<i>dlouhý jak pracovní den</i>	<i>конца краю нет</i>	<i>be as long as day in June</i> ⁸⁶
příklad užití	И чума его знает, когда всё это кончится! Конца краю нет этой собачьей жизни! Куда мы заехали?		
ekvivalence	≈	×	≈
text přirovnání	<i>bílý jako sýr</i>	<i>быть белым как молоко</i>	<i>need to get some colouring in one's cheeks</i> ⁸⁷
příklad užití	Ты белая, как молоко .		
ekvivalence	≈	≈	×
text přirovnání	<i>kluk jak buk</i>	<i>крепкий как дубок</i>	<i>fit as a fiddle</i> ⁸⁸
příklad užití	Оправившийся после лишений, перенесенных им, плотный, крепенький, как дубок , Мошков ходил неторопливо, развалистой походкой, с обмотанным вокруг шеи вязаным шарфом, очень толстившим его, обутый в сапоги и калоши.		
ekvivalence	≈	≈	×
text přirovnání	<i>vlasy jako vodník</i>	<i>волосы висят как сосульки</i>	<i>have hair like seaweed</i> ⁸⁹
příklad užití	По утрам иней хрустел и на моих волосах, делая их жесткими, как сосульки ,— всю ночь, мучимый удушливым кашлем, накрытый тяжелым ватным одеялом и всей теплой одеждой, какая только имела у нас с сестрой, я отчаянно потел, и волосы у меня были мокрыми.		
ekvivalence	≈	×	≈

⁸⁶ Anglické přirovnání lze do češtiny převést jako slovní spojení *dlouhý jako červnový den*. V tomto případě je tedy ekvivalence založena na subjektivním pocitu, že pracovní den se zdá dlouhý a podobně je tomu i u červnových dnů, které jsou v blízkosti letního slunovratu.

⁸⁷ Zatímco mezi českým a ruským přirovnáním je jejich částečná ekvivalence založena na podobnosti komparantu (mléčné výrobky), anglické přirovnání se svou obrazností liší: *potřebuje chytit barvu do tváří*.

⁸⁸ České a ruské přirovnání spojuje komparantum, na jehož místě v obou případech stojí druh stromu. Oproti tomu v anglické verzi je znění odlišné: *zdravý jako housle*.

⁸⁹ Spojitost mezi českou a anglickou verzí přirovnání je založena na tom, že v obou případech odkazuje k životu pod vodou. Překladem anglické verze totiž získáváme slovní spojení *mít vlasy jako mořskou trávu*.

Z výše uvedených údajů v tabulkách vyplývá, že plně ekvivalentní přirovnání k české variantě se vyskytují častěji v ruském jazyce. Oproti tomu částečná ekvivalence u všech excerpovaných přirovnání v kombinaci českého, ruského a anglického jazyka je stejně frekventovaná. Lze tedy říci, že na plnou ekvivalenci má přímý vliv blízkost jazykových skupin. Kdežto na nižší úrovni míry ekvivalence hrají již svou roli i takový faktor, jako je postupné sblížení kultur. Toto můžeme odůvodnit rostoucím vlivem anglického jazyka na jiné jazyky.

Závěr

Tématem bakalářské práce jsou přirovnání, která tvoří významnou složku jazyka, jež odráží realie dané země. Tyto frazeologické obraty navíc často vznikají spontánně pro potřeby mluvčího, který usiluje o připodobnění určité situace, jevu či vzhledu. Postupem času si takto vzniklá přirovnání mohou získat oblibu nositelů daného jazyka a proniknout do standardní slovní zásoby. Při spontánním vzniku reflektují nejlépe jak jazykové, tak i kulturní tradice. A díky tomu si přirovnání zpětně uchovávají výpovědní hodnotu o realích.

Bakalářská práce si v teoretické části kladla za cíl shromáždění základních poznatků v oblasti jazykové kultury a frazeologie. V první řadě práce přibližuje vědní disciplíny, které se zabývají právě vzájemným ovlivňováním jazyka a kultury. Dále předkládá poznatky týkající se vlivu kultury na jazyk, z nichž vyplývá, že kultura ovlivňuje každý jazyk na několika úrovních. Nejen, že kultuře podléhá užitá slovní zásoba, ale jejím vlivem mohou i takové mezijazykové ekvivalenty, které se zdají plně synonymní, nabývat odlišných významových odstínů.

V další části se práce věnuje zařazení samotné frazeologie mezi ostatními lingvistickými disciplínami a srovnání přístupů jednotlivých jazyků k frazeologii. Závěrem těchto kapitol lze říci, že postavení frazeologie je složité a ne ve všech lingvistických tradicích si tato disciplína vydobyla své pevné místo jako například v anglické jazykovědě, kde se nevyčleňuje jako samostatná disciplína. Naopak nejserióznější postavení má frazeologie v ruské lingvistice.

Hlavním cílem praktické části této bakalářské práce byla excerptce dostatečného množství přirovnání ze *Slovníku české frazeologie a idiomatiky: Přirovnání* a jejich následná analýza a porovnání. Tento cíl byl spojen se snahou vyhledat taková přirovnání, jež jsou v současném jazyce aktuální a objevují se i v aktivní slovní zásobě nositelů jazyka. Výběr použitých přirovnání je založen na oblíbenosti přirovnání v aktuální slovní zásobě s didakticky orientovaným cílem. Předpokladem je další využití nashromážděného materiálu ve výuce ruského jazyka, a proto autorka v práci využila pouze ty frazeologismy, u kterých lze předpokládat, že nebudou žákům cizí. Díky tomu předpokládáme možnost budoucího didaktického využití získaného materiálu v rámci zpracování diplomové práce.

V této práci předkládáme soubor 117 excerpovaných přirovnání, která byla následně porovnána ze sémantického a ekvivalenčního hlediska a dle těchto kritérií seřazena do tabulek. Vznikly nám tři významové skupiny - do první bylo zařazeno 38 přirovnání týkající se chování a charakteru člověka, další skupina 41 přirovnání se věnuje hodnocení události a třetí skupina obsáhla 38 přirovnání, která popisují vzhled. Díky těmto tabulkám bylo možné snadno zhodnotit cíle, které se úzce váží i na obě uvedené hypotézy.

Analýzou výsledků praktické části docházíme k potvrzení první hypotézy, a tedy můžeme říci, že česká a ruská přirovnání mají častěji plně ekvivalentní formy, nežli přirovnání anglická.

Postupným zkoumáním jsme zjistili, že druhou hypotézu můžeme naopak dle výsledků provedené analýzy a komparace vyvrátit. Tedy tvrzení, že česká a ruská přirovnání nabývají částečně ekvivalentní formy častěji, nežli přirovnání anglická, je nepravdivé. Z údajů v tabulkách vyplývá, že frekvence výskytu částečných ekvivalentů je stejná jak v ruském, tak v anglickém jazyce.

Došli jsme tedy k závěru, že plně ekvivalentní přirovnání se objevují častěji na poli česko–ruské frazeologie, což je zjevně dáno společným vývojem daných slovanských jazyků a kultur. České a ruské tradice vycházejí ze společných kulturních kořenů, a proto se v jejich případě objevuje zcela totožná či podobná obraznost přirovnání. Přesný původ konkrétních podob přirovnání nebyl zkoumán v této bakalářské práci detailně zkoumán, mohl by se tedy stát předmětem dalšího bádání v této oblasti.

Resumé

Bakalářská práce se zabývá porovnáním českých, ruských a anglických frazeologismů - přirovnání z hlediska významového a z pohledu mezijazykové ekvivalence. Práce vychází z teoretických poznatků o vlivu kultury na jazyk, přičemž jsou představeny vědní disciplíny, které se těmito vzájemným vztahům věnují jako například psycholingvistika a interkulturní komunikace, práce v teoretické rovině sumarizuje poznatky z oblasti frazeologie s důrazem na český, ruský a anglický jazyk, poukazuje na rozdíly ve vnímání této jazykové disciplíny napříč přístupy českých, ruských a anglických lingvistů a také prezentuje základní vlastnosti frazeologismů, které jsou jazykovědci obecně přijaty. Za nejpodstatnější vlastnost, která charakterizuje frazeologismy je považována ustálenost, neméně důležité pak jsou reprodukovatelnost, expresivnost a sémantická celistvost. Prostor je věnován také specifické skupině frazeologismů, jimiž jsou přirovnání. Práce se zabývá vlastnostmi přirovnání jak na úrovni jejich stavby, tak na úrovni sémantické, kdy hlavním cílem přirovnání je vyjádření vztahu podobnosti dvou osob, předmětů, jevů apod.

Praktická část přináší analýzu 117 přirovnání. Výběr použitých přirovnání je založen na oblíbenosti přirovnání v aktuální slovní zásobě s didakticky orientovaným cílem. Předpokladem je další využití nashromážděného materiálu ve výuce ruského jazyka, a proto autorka v práci využila pouze ty frazeologismy, u kterých lze předpokládat, že nebudou žákům cizí. Vybraná přirovnání jsou v rámci bakalářské práce následně vystavena sémantickému roztřídění a následnému srovnání, a to s ruskými a anglickými variantami výchozího českého přirovnání. Sémanticky byla přirovnání rozdělena do tří skupin (charakter + chování, hodnocení situace, vzhled). Pro komparaci je výchozím kritériem ekvivalence jazykových variant vůči českému jazyku. V tabulkách je tedy použito rozřazení jednotlivých významových skupin přirovnání na plně ekvivalentní ve všech třech zkoumaných jazycích, dále plně ekvivalentní ve dvou z těchto jazyků – za zachování podmínky zastoupení českého jazyka -, a vedle toho i na částečně ekvivalentní v těchto jazycích a v neposlední řadě na částečně ekvivalentní ve dvou z těchto jazyků, kde jedním z nich je opět jazyk český.

Komparativní metodou jednotlivých přirovnání jsme došli k závěru, že plně ekvivalentní formy k české variantě se u přirovnání častěji objevují v ruském jazyce.

U částečně ekvivalentních přirovnání je tomu jinak. Z analýzy vyplynulo, že částečně ekvivalentní přirovnání k českému přirovnání se objevují stejně často v ruském jazyce jako v anglickém.

Резюме

Научная работа представляет собой сравнение фразеологизмов на чешском, русском и английском языках, сопоставление семантических аспектов и с точки зрения межязыковой эквивалентности. Работа основана на теоретических знаниях о влиянии культуры на развитие языка, а также включает в себя основные понятия о научных дисциплинах, занимающихся межязыковыми взаимосвязями, как например психолингвистика и межкультурная коммуникация. Работа с теоретической точки зрения рассматривает знания о фразеологии, делая акцент на чешском, русском и английском языках, подчеркивает различные подходы в понимании данной языковой дисциплины чешскими, русскими и английскими лингвистами, а также излагает основные характеристики фразеологизмов, являющиеся общепринятыми среди лингвистов. Основным отличительным признаком, характеризующим фразеологизмы, является их устойчивость, не менее важны также воспроизводимость, экспрессивность и семантическая целостность. Также в работе отведено место для рассмотрения отдельной группы фразеологизмов, их сопоставлением. В работе анализируются результаты сопоставлений с точки зрения структуры и семантических аспектов. Основной целью сравнения является выявление сходства лиц, предметов, явлений и т.д.

Практическая часть содержит анализ 117 фразеологизмов. Выбор фразеологизмов основан на частоте использования данных идиом в активном словарном запасе языка с дидактической точки зрения. Следующим критерием в выборе является использование собранного материала в преподавании русского языка, и поэтому автор работы использовала только те фразеологизмы, которые будут доступны для студентов. Используемые в научной работе фразеологизмы анализируются с семантической точки зрения а также проводятся параллели с аналогичными вариантами в чешском, русском и английском языках. С точки зрения выражаемого значения, фразеологизмы разделяются на три группы (характер + использование, оценка, внешнее содержание). Исходным критерием для сравнения являются эквивалентность языковых вариантов для чешского языка. В таблицах используется разделение фразеологизмов на несколько семантических групп: сравнение данных

эквивалентов во всех трех рассматриваемых языках, далее рассмотрение использования эквивалентов в двух языках - для поддержания условий для рассмотрения на чешском языке - и, кроме того, также частичное рассмотрение эквивалентов в этих языках и, в последнюю очередь, частичное рассмотрение эквивалентов в двух этих языках, один из которых является чешским.

Благодаря сравнительному методу анализа мы пришли к выводу, что полностью эквивалентные формы фразеологизмов в чешском варианте чаще всего совпадают с русским языком. Однако, частично эквивалентных форм это правило не работает. Анализ показал, что частично совпадающие фразеологизмы встречаются одинаково часто как в русском, так в английском языках.

Resume

This thesis presents a comparison of Czech, Russian and English idioms - a simile from the semantic point of view and from the perspective of cross-language equivalence. The work is based on theoretical knowledge of the influence of culture on the language, and presents the scientific disciplines which deal with these interrelationships, such as psycholinguistics and intercultural communication, work summarizes theoretical knowledge of the phraseology with an emphasis on Czech, Russian and English language, points out the differences in the perception of linguistic approaches across Czech, Russian and English linguists and also presents the basic characteristics of idioms that are generally accepted by linguists. The most fundamental feature that characterizes idioms is consistency, other characteristics such as the reproducibility, expressiveness and semantic integrity are considered no less important. Space is also devoted to a specific group of idioms, which are similes. The work deals with the properties of similes at both their structure and the semantic level, with regard that the main aim of the similes is to express the relationship of similarity between two persons, objects, events, etc.

The practical part provides an analysis of 117 similes. Selecting of the similes was based on the popularity of simile in the current vocabulary with didactically oriented target. Another assumption is the future use of the collected material in the teaching of the Russian language, and therefore the author of the work used only those phrases, which can be considered familiar to students. Selected similes are within the thesis subsequently exposed to semantic classification and subsequent comparison, the Russian and the English versions are compared with the original Czech simile. Semantically the similes were divided into three groups (character+behaviour, situation assessment, appearance). The default criterion for comparison is equivalence of language variations of similes to the Czech language. There is a classification of similes into four groups presented in the tables. First group is fully equivalent in all three examined languages examined, next group fully equivalent in two of these languages with maintaining the conditions for representation of the Czech language. Following group incorporates similes partly equivalent in these three languages and, last but not least partly equivalent in two of these languages, where one of them is Czech language again.

By comparative method of similes, we concluded that fully equivalent forms of the Czech variant appear more frequently in Russian. Situation is different for nearly equivalent similes. The analysis showed that nearly equivalent comparison to the Czech comparisons appear equally often in Russian as in English.

Seznam použitých zdrojů

Česky psané zdroje:

ČERMÁK, F. *Idiomatika a frazeologie češtiny*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, 1982. 239 s.

ČERMÁK, F., HRONEK, J. a kol. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. Přirovnání*. Praha : Academia, 1983. 496 s.

FILIPEC, J., ČERMÁK, F. *Česká lexikologie*. Praha : Academia, 1985. 281 s.

KROULÍK, B., KROULÍKOVÁ B. *Anglicko-český slovník idiomů a ustálených rčení metaforických, obrazných a lidových*. Praha : Nakladatelství Svoboda- Libertas, 1993. 203 s. ISBN 80-205-0234-3

MLACEK, J. *Slovenská frazeológia*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1984. 159 s.

PEPRNÍK, J. *Anglická lexikologie*. Olomouc : Filosofická fakulta UPOL, 1992. 192 s.

PRŮCHA, J. *Interkulturní komunikace*. Praha : Grada Publishing, 2010. 200 s. ISBN 978-80-247-3069-1.

STĚPANOVA, L. *Česká a ruská frazeologie: Diachronní aspekty*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. 297 s. ISBN 80-244-0795-7.

Rusky psané zdroje:

КУНИН, В., А. *Курс фразеологии современного английского языка*. 2-е изд. Москва : "Высшая школа", 1996. 381 с. ISBN 5-06-002394-X.

МОКИЈЕНКО, V. M., STĚPANOVA, L. *Ruská frazeologie pro Čechy : Russkaja frazeologija dlja čechov*. 2. vyd., (rozš.). Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 259 с. ISBN 978-80-244-1916-9.

МОЛОТКОВ, А. И. *Основы фразеологии русского языка*. Ленинград : Наука, 1977. 280 с.

ТЕЛИЯ, В., Н. *Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты*. Москва : Языки русской культуры, 1996. 288 с. ISBN 5-88766-407-3.

ЧЖЭН ТАО, ЧЖАО ЮНХУА. Языковая картина мира и ее выражение в русских народных приметах. *Русский язык за рубежом*. 2002, č.2, с.104-107.

Anglicky psané zdroje:

BERRY, J. W., POORTINGA, Y. P., SEGALL, M. H., DASEN, P. R. *Cross-Cultural Psychology : Research and Applications*. Cambridge : CUP. 2002. 610 p. ISBN 978-0-521-64152-4

KVETKO, P. *An Outline of English Phraseology*. 3.vyd. Trnava : Univerzita sv.Cyrila a Metoda v Trnave, 2009. 165 s. ISBN 978-80-8105-111-1.

SOUKHANOV, A., H. *Encarta world English dictionary*. New York: St. Martin's Press, 1999. ISBN 0-312-22222-X

Elektronické zdroje:

Петровский М. *Сравнение : Литературная энциклопедия: Словарь литературных терминов* [online]. Москва: Изд-во Л. Д. Френкель, 1925. Т. 2. П—Я. — Стб. 860—862. Dostupný z www: <<http://feb-web.ru/feb/slt/abc/lt2/lt2-8601.htm>>.

Национальный корпус русского языка. [online]. 2011. Dostupný z www: <<http://www.ruscorpora.ru/index.html>>.

Přednáška:

ПРОХОРОВ, Ю. Е. *Русский язык в современном поликультурном мире*, 29. 11. 2012, Praha, FF UK.